

JULIAN ANTONESCU

O VIAȚĂ DĂRUITĂ
ISTORIEI ȘI
MUZEOGRAFIEI

MUZEUL DE ISTORIE ȘI ARTĂ
AL MUNICIPIULUI BUCUREȘTI

IULIAN ANTONESCU
O VIAȚĂ DĂRUITĂ ISTORIEI ȘI
MUZEOGRAFIEI

*Cu dragoste și prețuire, dedic
soțului meu, Julian Antonescu, la ziua lui
de naștere, 26 iulie, acest volum alcătuit
cu căldura și prietenia autorilor.*

*Aduc mulțumirile mele organiza-
torilor manifestărilor comemorative din
1992, participanților la ele, semnata-
rilor acestui volum și, deopatrivă, celor
care au contribuit, în prezent, la apariția
lui.*

Eugenia Antonescu

MUZEUL DE ISTORIE ȘI ARTĂ
AL MUNICIPIULUI BUCUREȘTI

IULIAN ANTONESCU
O VIAȚĂ DĂRUITĂ ISTORIEI ȘI
MUZEOGRAFIEI

*LUCRĂRILE SIMPOZIONULUI
COMEMORATIV*

*60 de ani de la naștere
(iulie 1992)*

EDITURA ORION
București 1997

Tehnoredactare computerizată realizată la
Muzeul Național de Istorie a României:

Daniela Iacovache

Ioan Cătălin Popa

Roxana Uzun

Ilustrație: Alinta Giucă

ISBN: 973 - 97273 - 5 - 2

CUVÂNT ÎNAINTE

Personalitate remarcabilă a muzeografiei românești contemporane, făuritor și îndrumător de muzee, mare iubitor de neam și de țară, propagator de cultură în multe orașe și sate din România dar și pe alte meridiane, cu prilejul unor reuniuni internaționale, Iulian Antonescu a fost un mare om de cultură cu o imensă operă orală și cu foarte multe împliniri practice în domeniul său de activitate, căruia i-a dăruit, efectiv, întreaga viață.

Ca mulți oameni de seamă ai acestei gлии ne-a părăsit când nimeni nu se aștepta, cu mult înainte de vreme. Nici nu împlinise 60 de ani. De atunci, de când Iulian Antonescu, cu veșnicul său zâmbet pe buze, a plecat în eternitate, oamenii de specialitate din muzeografie, alți oameni de știință și cultură, foști colegi și prieteni, cu dragoste îl păstrează în memoria contemporaneității, dăruindu-l viitorimii cu ianginea cât mai veridică a personalității sale complexe.

Numele lui Iulian Antonescu va însoți de-acum pe mai departe Muzeul de Istorie din Bacău, precum și o stradă din mult iubitul său oraș natal - Piatra Neamț.

Pentru cei de azi și cei ce vor veni, Muzeul de Istorie "Iulian Antonescu" își va deschide larg porțile spre sala memorială - care este în pregătire - consacrată vieții și activității neobosite a patronului său. Orașul lui Bacovia se va îmbogăți cu bustul marelui istoric, iar tabăra de pictură și sculptură de la Călugăra - Bacău a adunat deja în această lună suflarea artistică a celor ce nu-l vor da nicicând uitării, omagiindu-l printr-o expoziție ce se va organiza la încheierea taberii.

Nu vor lipsi simpoziioanele științifice, reuniunile omagiale, expozițiile documentare, umilă contribuție a celor de azi în perpetuarea în conștiința oamenilor a imaginii complexe a omului de aleasă cultură și orator de elocință tulburătoare - Iulian Antonescu.

Este și rostul prezentei publicații la editarea căreia soția sa, Eugenia Antonescu, și-a adus o majoră contribuție, în cuprinsul ei fiind adunate lucrările prezentate la reuniunea comemorativă de la Muzeul de Istorie și Artă al Municipiului București din anul 1992, atunci când Iulian Antonescu ar fi împlinit 60 de ani. Portretul lui va fi permanent completat la viitoarele comemorări, aceste crâmpie de amintiri fiind doar un pas făcut în calea neuitării de către cei ce i-au păstrat vie flacăra incandescentă.

Iulie 1997

Prof.dr. Constantin Potângă

Iulian Antonescu - vernisaj la Galeriile de Artă din Bacău

EVOCARE

IULIAN ANTONESCU a fost unul dintre iluștrii noștri directori de muzeu, director general al muzeelor și prieten al muzeului nostru, prieten al tuturor muzeelor din țară. Unora dintre acestea le-a pus chiar temelie, pe altele le-a ajutat în organizare iar pe noi toți muzeografilor, oamenii de știință în domeniul arheologiei sau a istoriei ne-a ajutat în măsura posibilului, într-o epocă foarte grea pe care am străbătut-o.

Avem toată considerația și înțelegerea pentru această personalitate deosebită a culturii, a arheologiei și istoriei românești care, cu dăruire și pasiune a luptat spre a face ceva pozitiv și a evita prăbușirea întregului eșafod al muzeelor.

Este foarte greu să conduci o corabie, o navă, o navă "amiral"-cum îi plăcea să spună-pe o mare liniștită și altceva să o conduci pe o mare angajată dintr-o furtună într-alta.

IULIAN ANTONESCU a fost acest om ! Un om de mare suflet, un om care a știut sau dacă nu a știut sau nu a putut, a căutat să afle și să găsească acel moment în care să rezolve toate problemele care se puneau în condițiile istorice în care vigilența era maximă.

Colegul nostru Dl. Panait, director al acestui muzeu în această perioadă, și eu și noi toți ceilalți știm cum venea zile întregi la muzeul nostru să rezolve problemele foarte delicate ale unor persoane care-l solicitau, pentru că la minister se jena, sau nu era bine să încerce a le rezolva.

După ce asculta păsul și alegea calea cea mai sigură de rezolvare nu aștepta ca circuitul hârtiilor să urmeze firul birocratic, fără finalitatea lor așa cum se proceda în chip obișnuit. El pleca din birou în birou cu hârtiile pe la semnături și într-un timp record acțiunea era pe drumul cel bun.

A fost un suflet atât de larg, un om cu atât de mare suflet și bunăvoință încât ar fi vrut să-i asculte pe toți pe care-i întâlnea cu necazuri ca să-i ajute, de la cei din domeniul de specialitate până la cei care nu aveau nimic de a face cu istoria sau muzeografia.

L-am cunoscut ca student în 1951.

Maestrul nostru, Dl. Corneliu Mateescu împreună cu D-na Hortensia Dumitrescu, în anul 1952, mi-a propus să organizăm un colectiv de tineri studenți pentru stațiunea preistorică de la Traian unde se făceau săpături arheologice, în care să strângem pe cei mai buni studenți din facultatea de Istorie. L-am întrebat pe Iulian, a acceptat și l-am trecut pe listă alături de alți colegi, toți deveniți acum mari personalități în cultura sau știința românească.

Ne-am întâlnit acolo pe șantier unde ne-am legat ca prieteni pe viață.

Era o fire cu totul deosebită. Repet, un om bun la suflet, dornic de a realiza prietenii, dornic de a se sacrifica pentru alții fără condiții și în același timp interesat de a face ceva pentru arheologie, pentru istoria noastră națională.

Provenea dintr-o familie de intelectuali, cunoscuți celor mai mulți dintre dumneavoastră, de militari, tatăl colonel, mama profesoară, oameni cu suflet și caracter, cu dragoste față de semeni, față de țară, de patrie, față de istorie.

Sigur, trebuiau stabilite niște legături între noi "cireacii" pe de o parte, între noi și profesori și între noi și oamenii care lucrau pe șantier pe de altă parte. IULIAN ANTONESCU s-a dovedit din prima clipă gata să accepte comunicarea liberă fără ascunzișuri dintre noi toți. Am evocat mereu frumusețea și bucuriile lunilor petrecute

împreună, ceea ce voi încerca să fac și acum.

Era pietrean de origine , stătea toată săptămâna pe șantier, iar sâmbăta se ducea acasă la părinți. Adesea îl conduceam la halta Zănești (lângă Buhuși) de unde lua trenul. În rucsac avea întodeauna cadoul pentru mama și pentru mătuși constând din miere de albine cumpărată de la prisaca din sat. Într-o sâmbătă s-a produs un accident banal dar care a avut darul să strângă coeziunea colectivului. După ce am servit masa la cantina improvizată pe șantier, unde pregătea mâncarea o boieroaică, (soția unui ofițer deblocat de la Piatra Neamț), Iulian a plecat la trenul de ora 14. De la masa care s-a mai prelungit, cei unsprezece-doisprezece membri ai colectivului ne-am retras individual sau în grupuri pe la gazde. Spre seară, era sfârșit de august, am pornit spre izvoarele de la baza Dealului Fântânilor, adevărate cuiburi de izvoare cu apă de băut, care țâșneau până la înălțimea de aproape un metru, un miracol al naturii (nu știm dacă izvoarele mai țâșnesc și acum)! Când să coborâm panta am văzut vreo 10-12 câini ai ciobanului satului, care parcă păzeau pe cineva. Când ne-am apropiat împreună cu colega Georgeta Stoica și cu alți colegi, "păzitul" s-a ridicat în picioare și ca și cum i-am fi cunoscut drama a strigat: bine ați venit, salvați-mă ! Cu greutate am alungat dihăniile și l-am eliberat pe Iulian care fusese prizonierul haitei de câini preț de 5 ore. Întrebându-l cum s-a întâmplat, ne-a povestit că haita de câini l-a înconjurat, gata, gata să-l sfâșie. În disperare de cauză, aducându-și aminte că în popor se spunea că dacă te așezi pe spate, câinii, la început furioși se domolesc și uită, iar prizonierul poate pleca liniștit, Dar câinii ciobanului Popici, parcă așa îl chema pe cioban, nu cunoșteau această înțelepciune populară și de fiecare dată când Iulian încerca să se ridice ei se strângeau și mârâiau la el. Așa l-am găsit, cu mierea vărsată în rucsac. De atunci îl însoțeam la gară, la o oră mai potrivită vorbind turcește, arăbește și în alte limbi ale pământului, sau făcând fel de fel de năstrușnicii tinerești.

Îmi vine în minte o altă întâmplare hazlie.

Domnul Corneliu Mateescu, ofițer , căpitan de cavalerie în rezervă în al doilea război mondial, era un organizator perfect cu sarcini pentru fiecare dintre noi, un om care se ocupa din toate punctele de vedere de colectiv: să fim prezenți pe șantier, să învățăm cât mai multe lucruri dar în același timp să ne respectăm și programul de lucru, un program de lucru care era sacralizat de ordinea socială și politică în care trăiam. Trebuia citită în fiecare dimineață "Scânteia" și comentată. Iulian era acela care de fiecare dată încheia cu mare haz acele lecturi din "Scânteia" sau "Scânteia tineretului" încât noi nici nu simțeam plictisitoare acele momente.

Trăiam într-un colectiv, trăiam fericiți. S-a organizat acolo o cantină la care fiecare ne dădeam obolul și la care, după orele de lucru ne strângeam și depănam amintiri din facultate, din școală, din familie, schimbam opinii, spuneam glume, ne tachinam, ca între tineri, în legătură cu întâmplări de pe șantier. Erau și momente de haz și de mare delectare spirituală când învățam unii de la alții. Ne formam ca oameni.

Patroana noastră în aceste momente de delectare era D-na Hortensia Dumitrescu, șefa șantierului, specialistă în problemele eneoliticului, care ne-a fost la toți, dar mai ales mie și lui Iulian ca o mamă. Era o persoană cu totul deosebită, cu o mare delicatețe și o bunătate ieșite din comun. Avea și dânsa nevoie de liniște, de o ambianță în care să uite de necazuri și noi i-am oferit-o pe șantier cu generozitate. (În luna iulie 1952 soțul, Vladimir Dumitrescu, fusese arestat pe șantier în văzul studenților, a muncitorilor și a familiei lui , Hortensia și fiica lor Carmen)s.

Pentru a vă face o imagine despre șantier și despre colectiv vă invit să vizitați expoziția fotodocumentară organizată în muzeul nostru cu acest prilej comemorativ.

A trecut și acest moment și am ajuns fiecare să lucrăm și pe alte șantiere, apoi să avem șantiere proprii dar

Iulian a rămas același om.

A ajuns director la Muzeul din Bacău care, datorită prezenței lui și faptului că a știut să organizeze munca și să se facă iubit de toți a avut succese mari. A înfruntat orice numai să ajute arheologii din toată țara, cu alte cuvinte să ajute arheologia românească, subvenționând numeroase șantiere.

Nu este nici un secret că de acolo de la Bacău am fost plătiți pe șantierele naționale în județ. (cum ar fi Barboși-Galați, Traian - Zănești, Bratei-Sibiu și altele).

El știa cum necum putea să facă acest lucru și să plătească aceste săpături arheologice din toată țara. Ne-a plătit și pe noi cei care lucram la Porțile de Fier.

Venit la București la Direcția muzeelor, s-a străduit în continuare să ne sprijine pe noi toți.

La sesiunile noastre de rapoarte anuale IULIAN ANTONESCU era nelipsit. Era un deliciu al acestor sesiuni. Prezența lui făcea ca aceste rapoarte de multe ori seci, pline numai cu date transmise masiv de bucuria descoperirilor, să devină o încântare. Erau reuniuni în care maestrul și elevii se simțeau bine. El, Iulian, de pe locul unde era, la masă sau în sală, știa să găsească cuvintele cele mai potrivite pe care să le adreseze profesorilor sau celor care făcuseră descoperiri importante. Eliminând amănunțele, de fiecare dată făcea o sinteză din care să rezulte importanța descoperirilor aducând completări din cunoștințele proprii. Culegea informații despre desfășurarea lucrărilor științifice pe șantierele arheologice, unele sumbre altele cu haz și ni-le prezenta pe fiecare în așa fel încât să surprindem esențialul. Creia un cadru plăcut care să ne ajute să ne simțim bine și să uităm de aspectele mai puțin plăcute din muzee sau de pe șantiere. Așa a făcut până la sfârșitul zilelor.

Pentru noi a fost un prieten, un prieten pe care, atunci când aveam necazuri, necazuri grele, puteam conta, puteam să-l abordăm cu garanția că cele discutate rămâneau secrete iar ajutorul dându-l cu discreție.

Dispariția lui dintre noi a fost un moment greu de

suportat, am pierdut un prieten greu de înlocuit !

Unii dintre noi am putut să fim de față la momentul despărțirii definitive de el, alții și-au trimis mesajele de condoleanțe familiei.

Pentru noi toți el fizic nu mai există. Disparația sa a avut loc într-o zi mare a istoriei naționale la care el ținea foarte mult-24 Ianuarie-și într-un moment istoric când urma revoluției ne-a despărțit de o jumătate de veac de dictatură și ne îndreptăm spre o epocă liberă pentru care noi cei urmăriți și prizoniți nu suntem pregătiți. Dumnezeu să fie cu noi ! Și în aceste momente, de acolo dintre florile între care stătea când ne-a părăsit, Iulian ne creează o stare de calm. Cu chipul senin parcă uitându-se la noi ne zâmbea și din coada ochiului și a gurii ne spunea: lăsați că o să fie bine, o să fiu mereu printre voi-așa cum ne îmbărbăta de fiecare dată.

Și într-adevăr îl simțim printre noi spunându-ne: "Inima sus băieți!"

Și atunci câțiva care am fost prezenți ne-am luat legământul ca să facem în așa fel încât pe Iulian să-l avem în permanență cu noi iar din când, în cursul anilor să ne putem întâlni și să ne depanăm amintiri cu plăcere despre el.

Unul dintre aceste momente este și acesta din ziua de azi în care vrem să-l avem printre noi așa cum a fost el : inteligent, bun, popular, prietenos cu toată lumea.

Așa să-l avem pe IULIAN ANTONESCU printre noi azi și întodeauna !

Eu vă mulțumesc pentru că ați venit într-un număr atât de mare și sincer să fiu m-am așteptat că veți veni știind câți prieteni are Iulian. Am sperat și au venit colegi din provincie. Cu unii dintre ei a lucrat în meserie, cu alții a fost coleg de școală sau de facultate, coleg chiar de an.

Le spun la toți bun venit la omagierea lui Iulian.

Îmi permit ca gazdă să continui lucrările Simpozionului oferind cuvântul domnului viceprimar al capitalei, Iulian Crețu, care l-a cunoscut și cu care a

colaborat, să ne facă mărturisiri despre prietenia dintre ei care a trecut dincolo de mormânt, nu înainte de a-i mulțumi sincer pentru modul în care ne-a ajutat să organizăm această comemorare având siguranță că ne va mai ajuta să-l pomenim și să-l omagiem pe IULIAN ANTONESCU și altă dată, așa cum se cuvine și cum o merită.

Dr. Vasile Boroneanț

1952, arheologi și studenți pe șantierul de la Traian-Zănești

1952, Iulian Antonescu, lucrând la șpaclu ca student în practică pe șantierul de la Traian-Zănești

IULIAN ANTONESCU OMUL, UN OM PENTRU ETERNITATE

Îmi este foarte greu să evoc în minutele care-mi stau la dispoziție o mare, o foarte mare personalitate.

În aceste momente comemorative, memoria, gândul și sufletul nostru îndreptate către Iulian Antonescu îl fac prezent aici și în inimile noastre, iar evocările ce vor fi negreșit tipărite îl vor păstra viu din generație în generație pentru totdeauna. De aceea îndrăznesc să intitulez scurta mea comunicare, mai puțin științifică sau de specialitate având în vedere scopul manifestării noastre, "Iulian Antonescu omul, un om pentru eternitate" și să evoc în acest context nu atât personalitatea cât mai ales omul de cultură și artă.

Aș vrea să scot în relief câteva trăsături de fond ale lui Iulian Antonescu.

Prin tot ceea ce a făcut și dvs. știți mai bine ca mine ce și cât a făcut, era renumit în domeniul istoriei, artei, culturii: dar vreau să subliniez mai cu seamă latura lui umană pentru că el era renumit mai ales ca om. Era construit de asemenea manieră încât devenise inconfundabil în toate relațiile cu semenii săi. El venera oamenii.

Îi povesteam un amănunt din copilăria mea pe care mi l-am reamintit:

Când l-am întrebat pe bunicul meu de 87 de ani despre moarte, mi-a spus: dar ce este aceea moartea? Tu nu știi că nimeni nu moare? Se pleacă într-o călătorie.

Îi povesteam această întâmplare lui Iulian înainte de a muri cu câteva luni și mi-a spus cu seninătate:

Hei! O să plecăm cu toții în această călătorie!

Sunt sigur că el a plecat înaintea noastră ca să facă poate și dincolo de moarte un muzeu și multe alte lucruri pe care le vom găsi și noi.

Ceea ce vreau să relev în acest context este marele simț al demnității pe care Iulian Antonescu îl avea ca nimeni altul.

Manifestarea de astăzi, realizată din voința noastră a tuturor celor prezenți și în special a profesorului Ciuceanu este o încercare de a face să se înțeleagă cât este de necesar în această țară să punem pe pedestalul lor valorile simbol ale națiunii. Valorile implicate nu cele improvizate, acele valori implicate major în tradiția neamului nostru care să devină ideal pentru toate generațiile.

Iulian Antonescu era o personalitate care se distingea și care, așa cum spunea Dl. Director Boroneanț adineaori, a pus bazele muzeologiei moderne din România. Se dăruia total și fără nici un fel de condiție atât meseriei cât și oamenilor.

Îmi aduc aminte că în multe ocazii pe care le-am avut când organizam împreună diferite manifestări, în momentul în care "nava" înainta greu prin furtună el știa să o ducă la mal. Era un diplomat desăvârșit în materie și știa să găsească locurile cele mai interesante pentru ca această "navă" să acosteze la malul cel mai bun "pentru ca rezultatele să fie cele mai profitabile - cum spunea el frecvent - acestui popor" pe care-l prețuia mai presus de toate.

Îmi amintesc din nou ceva. Eram într-o activitate mare la Târgu Jiu, orașul care l-a sărbătorit și îl sărbătorește mereu pe Brâncuși ca și pe alți oameni de seamă, la Întreprinderea de Sticlărie, la un simpozion cu titlul "Brâncuși în nemurire". Iulian venise din partea Consiliului Culturii și a făcut senzație deosebită în jurul lui vorbind despre marele sculptor.

Umblase prin țară pe urmele lui Brâncuși și-i cunoștea întreaga operă. Fusese în America și Franța unde

nu-i scăpase nimic din ce era legat de Brâncuși: creații și publicații. Îl auzisem de mai multe ori vorbind despre viața și opera lui dar la Târgu Jiu fusese sclipitor. A captivat întreg auditoriul cu elocința și cu vocația lui de mare orator.

Parcă și acum îl aud vibrând.

"Nu vă imaginați câtă emoție și mândrie m-a cuprins - spunea Iulian - când am văzut operele concetățeanului meu Brâncuși la atâta distanță de țara mea și cât de impresionat am fost văzând de câtă prețuire se bucură pe mapamond acest titan al artei românești și universale. El este considerat, pe bună dreptate, un geniu, un deschizător de drumuri în artă și în special în tehnica sculpturii mondiale iar noi trebuie să-l prețuim pentru că negreșit este nu numai o mândrie națională dar și una universală."

Aceste cuvinte și altele, transmise cu o voce și o frază cuceritoare, parcă au electrizat pe toți participanții.

Nu vă spun, când am ajuns la Târgu Jiu cu câtă dragoste a fost întâmpinat Iulian Antonescu atât de muzeografi cât și de alți oameni de cultură și artă, înainte de a ajunge la Întreprinderea de Sticlărie.

Am participat la toate manifestările prilejuite de personalitatea marelui sculptor: am mers la Hobița, în satul lui natal, am făcut un întreg pelerinaj pe urmele lui și ne-am întors să ajungem seara la București. Am ajuns însă după trei zile. De ce? Ne-am înapoiat prin Craiova unde îl așteptau și acolo o mulțime de oameni, muzeografi și diferite personalități ale culturii și artei locale, care erau dornici să-l aibă în mijlocul lor.

- "Dar de ce, domnule profesor, nu stați mai mult și la noi? Nu ne mai iubiți?" - îl întrebau craiovenii cu care încheiase deja o etapă din activitatea muzeografică, aceea de organizare a Muzeului de Istorie.

Adevărul este că o zi și jumătate, deși era foarte obosit, a trebuit să stăm în muzeele din Craiova ca să-l simtă oamenii lângă ei, să-i spună păsurile și să le mai

rezolve câte ceva. Chiar la Muzeul de Artă era o problemă legată de Brâncuși și de o altă donație de sculptură.

Întors la București îmi aduc aminte că o serie întreagă de alte probleme l-au acaparat.

Îi cunosc o bună parte din strădania, din intențiile și gândurile lui pentru că am colindat împreună prin țară pentru diferite activități și apoi, devenind prieteni, am avut prilejul să sfătuim ore, zile și chiar nopți.

Am fost prin 1987 sau 1988 cu Iulian la Sighișoara, la deschiderea unei expoziții și la susținerea unui simpozion cu tema "Ceramica românească - arhivă de lut și suflet a poporului român" condusă și organizată de subsemnatul împreună cu dânsul. La deschiderea simpozionului și a expoziției, în aproximativ 30 de minute a făcut o sinteză uluitoare despre evoluția ceramicii românești de-a lungul veacurilor. Apoi a încheiat relevând câteva trăsături și asupra expoziției și simpozionului dar mai ales făcând câteva aprecieri remarcabile asupra lucrărilor și artiștilor expozanți.

După terminarea manifestărilor parcă văd cum s-au adunat în jurul lui numeroși admiratori care nu-l cunoscuseră până atunci. S-a mai conturat din discuții o nouă expunere, o adevărată demonstrație de istorie și patriotism. De altfel, se știe că era mereu înconjurat, în timpul expunerilor, în expoziții, în tren, pe stradă, la birou, în familie și oriunde se afla.

Avea gânduri mari! Era pretutindeni întâmpinat cu multă afecțiune și respect de oameni pentru că de fiecare dată transmitea cu multă plăcerea ceva din experiența și vastele lui cunoștințe.

Ceea ce este curios - și asta este marea lui lipsă - că nu a lăsat în urma lui o mărturie a erudiției, o operă scrisă. Rămânem cu mulțumirea că această mărturie a lăsat-o zidită în multitudinea muzeelor, adevărate tratate de istorie și cultură, la alcătuirea cărora a participat concret.

Mai are însă și acea operă orală extraordinară așa de bine păstrată în memoria și sufeletele miilor de oameni de

toate vârstele și pregătirile care l-au cunoscut și audiat. Aș face recomandarea ca această operă orală să devină și să redevină un bun al patrimoniului național prin contribuția noastră a tuturor, adunând tot ce ne-a rămas, chiar și în memorie, de la el. Cineva dintre cercetătorii noștri din țară sau din muzeul gazdă ar trebui să-și pună ca temă "Viața și activitatea lui Iulian Antonescu" cu fapte concrete. Va fi o mare bucurie să-l păstrăm printre noi așa cum a fost, cu tot ce a făcut.

Iulian Antonescu este printre noi chiar prin activitatea de astăzi, care este o manifestare de continuitate a existenței lui. Este așa de prezent, încât nu-mi vine a crede că îl comemorăm în lipsă la cei 60 de ani de la naștere!

Va fi o mare descoperire pentru viitoarea muzeografie românească și pentru cultura românească în general, personalitatea acestui om care a dus dincolo de hotarele țării, cu ocazia diferitelor congrese, conferințe mondiale, schimburi culturale, sau expoziții, mesajul despre istoria și arta țării noastre, despre bunătatea și spiritul de creativitate al poporului român, despre "geniul românesc" cum spunea el cu toată credința și convingerea de fiecare dată.

Deci, Iulian Antonescu a intrat în eternitate el singur, pentru tot ce a făcut pentru cultura românească, cu contribuția sa extraordinară și deosebit de importantă pe care noi trebuie să o recunoaștem și să o cinștim.

Și dacă unele muzee există astăzi, și dacă altele de pe întreg teritoriul țării, din marile centre ale ei se mândresc cu realizări și rezultate deosebite, acest lucru se datorează și profesorului care s-a implicat și dacă îmi dați voie să spun cu titlul comunicării mele, omului Iulian Antonescu, eternului nostru coleg și prieten și om de cultură al acestei țări.

Pentru că sunt pătruns și convins de o idee o repet: ***a iubit România ca nimeni altul! A iubit meseria lui și pe oameni ca nimeni altul!***

Ca să întăresc aceste afirmații, de care cu siguranță sunteți și dvs. convinși, am să mai spun câteva cuvinte după care închei.

Am fost în viața mea la o grea cumpănă într-un moment extraordinar de dificil și presant când mi se punea în față ipoteza a fi sau a nu fi. Pentru dvs., sunt sigur, poate fi lipsit de importanță ce vă spun eu dar pentru mine era un moment de răscruce.

Singurul care a fost și care a avut curajul să mă întoarcă din drum a fost Iulian Antonescu. De aceea sunt stăpânit puternic de emoție! Și vă rog să mă scuzați că nefiind specialist ca dvs. îmi vin în gând amintiri mai personale. dar să-i păstrăm vie amintirea cu tot ce a însemnat el și să-l așezăm pe Iulian Antonescu pe pedestalul valorilor culturii românești, să înlăturăm impostura și incultura. Și pentru că acest om a făcut așa de mult pentru muzeografia și cultura românească trebuie să fie printre noi permanent exemplu de dăruire și omenie.

În numele municipității care a contribuit la organizarea acestei manifestări, vă rog să-mi îngăduiți să vă mulțumesc pentru participarea dvs. și să-mi dați voie să spun că vom continua cât vom fi să-l pomenim și să-l comemorăm pe acest om, să ne bucurăm că l-am cunoscut și că l-am avut printre noi.

Să-i spunem lui Iulian Antonescu să-i fie țărâna ușoară și să-i trăiască veșnic amintirea!

Prof.dr. IULIAN CREȚU

1989, Iulian Crețu și Iulian Antonescu la deschiderea
expoziției "Ceramică și sticlă industrială" de la Curtea Sticlarilor

EMINENT STUDENT AL FACULTĂȚII DE ISTORIE-UNIVERSITATEA BUCUREȘTI

Dragii mei, eu am iubit toți studenții, dar absolut pe toți: pe unii însă i-am iubit cumva mai mult și printre aceștia se numără IULIAN ANTONESCU. Acest supliment de dragoste și de simpatie se datorează faptului că l-am cunoscut de când era elev la școala primară și soția mea îi dădea lecții de matematică iar, mai târziu, eu îi publicam creațiile literare în revistele din Piatra Neamț.

A urmat o etapă foarte grea pentru el și părinții lui.

A făcut Facultatea de Istorie și nu ușor i-a fost, nici lui, nici lui Florin Constantiniu-prieteni și aproape conorășeni-care se potriveau de minune.

Ce aş putea eu spune despre IULIAN ANTONESCU? El a fost un student cam clandestin pentru că era fiu de colonel deblocat. Se punea mereu problema cât mai stă în facultate?! De mai multe ori decana, care era firește în conducerea Facultății, spunea: "ai să pleci cu ei de gât". Mi se adresa mie pentru că eu le luam apărarea. Asta se petrecea an de an până când a reușit să termine facultatea. A terminat-o cu brio, dar nu oricum ci strălucind în știința de carte, în expuneri, în tot felul de manifestări dar și în modul cum știa să atragă, să stârnească prietenii și simpatii.

Era, fără doar și poate, unul dintre cei mai vestiți studenți, nu numai din an ci și din facultate. Unde era el era și spirit de glumă dar și știință și, fără să exagerez, toate însoțite de arta exprimării, arta de a vorbi, arta de a

discuta. O făcea cu atâta plăcere, cu un înăscut talent, moștenit probabil de la familia lui de intelectuali, moștenit și dus până la potență maximă ca să poată comunica permanent.

De altfel, chiar acea celebră decană care-l urmărea, când îl asculta spunea: "n-ai ce-i faci! Totdeauna are dreptate; și când se apără dar și când pune probleme de orice natură".

Așa a fost IULIAN ANTONESCU !

L-am urmărit și la curs și la examene și la sesiunile studențești.

Era strălucitor ! Și o repet: stăpâna atâta știință de carte încât uimea.

Îmi aduc aminte când la un examen, unul dintre profesorii din comisie a spus niște vorbe care au circulat multă vreme: "Acest student merită să stea dincoace de catedră și noi în locul lui".

Din subiectul ce-i căzuse făcuse o sclipitoare incursiune în istoria universală, o erudită demonstrație, un exemplu de stăpânire a materiei și de interpretare a documentelor și izvoarelor istoriei.

I-am fost un bun prieten, am căutat să-i dau sfaturi pe cât am putut, am ascultat și doleanțele părinților și le-am îndeplinit pe cât am putut și cât s-a putut. Am fost aproape de el și l-am socotit întodeauna nu numai ca pe un student ci și ca pe un fiu în care eu mă vedeam înzestrat cu ce pot face atunci când era vorba de știință și educație.

Niciodată, oricât de diferite erau situațiile, nu m-a dezamăgit în ceea ce privește așteptările. Niciodată nu a avut un cuvânt rău despre oameni, despre acest popor, despre ce a învățat și i-a fost drag inimii, așa cum se va spune de zeci de ori astăzi, aici, fiindcă altfel nu ne-am fi adunat să vorbim despre IULIAN ANTONESCU ca despre un om devotat istoriei acestui popor.

S-a dovedit a fi un bun muzeograf scriind în felul lui, s-a devotat punând în rafturile vitrinelor din sălile de

expoziții semnele cele mai evidente, cele mai puternice și mai convigătoare despre trecut și despre patrie.

Eu l-am văzut ținând în mâini o sabie din sec. al XV-lea, achiziționată pentru unul din muzeele în organizare. Vibra tot, se transfigura. Era plăieșul, sau cavalerul, sau viteazul care a mănuit acea sabie, cunoscând, evident, istoria acelui obiect, semnificația lui, implicațiile și contextul în care se folosea și să mă contrazică Florin Constantiniu, colegul și prietenul lui, dacă nu-i adevărat. Era convins că se trăgea din acei luptători de demult.

A venit odată la Tg. Neamț. Nu a stat mult printre noi. S-a urcat pe zidurile cetății privind departe, departe, scrutând zarea.

"Ce-ai văzut acolo, Iulian? l-am întrebat".

"Pe Mahomed, Domnule profesor, pe Mahomed al II-lea l-am văzut !"

Și cred că l-a văzut. Avea într-adevăr o imaginație fantastică și se putea interioriza până la asediul din 1476 pe care l-a descris fulgerător neânchipuit de sugestiv, cu o frază superbă, atrăgătoare, făcându-l aproape prezent, ca într-o peliculă cinematografică, manevrând cu cea mai mare ușurință adevărurile istorice.

Aveam cu dânsul dispute aprinse atunci când venea să mă viziteze, ca să mă vadă pur și simplu, sau când, câte o dată, nu se sfia să-mi ceară ceva și asta mă bucura și mă apropia și mai mult de el. Și când disputa purtată de la om la om devenea antrenantă, și vă rog să mă credeți era strașnică, îmi ziceam în sinea mea: cu el nu ți se urăște niciodată !

Soția mea, care asculta din camera alăturată disputele noastre, îmi spunea:

"Rămâne acest turneur unul dintre cei pe care n-ai să-i poți niciodată, niciodată birui!"

Eu îi răspundeam:

"Nu vreau niciodată să-l birui dar îmi place să-l incit și să-i cunosc ideile, judecățile, să-l ascult!"

Mi-a dat cândva un manuscris cu un roman istoric pe care trebuia să-l citesc cu scopul de a fi publicat. Poate nu-i târziu !

Am regretat și voi regreta toată viața că fiind extrem de ocupat nu a avut posibilitatea să scrie și să se realizeze și pe această cale.

Eu l-am asemuit cu filosoful de dinainte de primul război mondial, Coco Dumitrescu, care a fost un excelent profesor și vorbitor. Însă vorbirea, oratoria lui IULIAN ANTONESCU era cu totul personală și făcea clasă cu o retorică de cea mai bună calitate.

Nimeni ca el nu a manevrat cuvântul, metafora, care în vorbire este de o mie de ori mai greu de folosit decât în scris, unde nu te grăbește nici timpul, nici auditoriul să ți-o șlefuești.

A utilizat întodeauna comparația, analogia și salturile uneori ameteitoare și legăturile între fenomene, între culturi și civilizații.

Totdeauna te surprindea plăcut și te cucerea.

Am fost prin Bacău și județul Neamț de mai multe ori chiar și după ce Iulian predase câteva lecții la Institutul din localitate, unde avea catedră. De altfel, conferințele lui au făcut ocol și vogă în țară și în județ, înainte de a veni la București și, drept să vă spun, am suferit cumva de gelozie. Eram comparat cu el și nu întodeauna în favoarea mea.. Mă gândeam că o parte din condescendență se datora titlului meu de profesor pe care l-am avut pentru studenții mei.

IULIAN ANTONESCU a fost un iscusit meșter al cuvântului vorbit.

Păcat că acum nu este undeva înregistrat și nu-l putem auzi vorbind cu acele expuneri inspirate, pentru persoanele cultivate. Păcat, pentru că vorbirea lui în metafore, plină, cum am mai spus-de comparații și de analogii grăitoare, ilustrând adevăruri pe care el vroia să le spună, includea totul, pe lângă ființă, pe lângă puterea de a te captiva, te cuprindea și apoi te obseda mult, mult timp.

O ironie, uneori de mare finețe, pe care unii nu erau în stare să o simtă, el o repeta ca pe o injecție până când și acei insensibili ajungeau sensibili.

Acest excepțional literat era așa de bine dotat și de inteligent în vorbire, cu o neașteptată punere în valoare a ceea ce știa și vroia să transmită și să impună chiar și celui care nu-l era prieten, încât nu trezea, așa zice, adversități; de abia mai târziu cel vizat spunea: "Parcă mi-a zis ceva !"

Deși părea vesel, a fost un om trist, care râdea trist uneori. A fost un melancolic dar care avea permanent încredere în viață.

Acest om de la Piatra Neamț a urcat foarte puțin pentru ceea ce a însemnat el, dar întodeauna a reușit să atingă culmi.

Dacă nu a ajuns fizic pe Toaca sau pe Ocolașul Mare, *Julian Antonescu a ajuns spiritual pe înălțimi mari în conștiința cetățenilor. A ajuns clădind ceea ce întodeauna va rămâne în conștiința acestui popor: muzeele noastre de istorie.*

De aceea eu socot că ar trebui să existe în fiecare muzeu, lipsit de egoism și captat de o reală recunoaștere, figura lui și scurta biografie, scrisă cu toată răspunderea și sinceritatea, cu tot ce a putut realiza.

A făcut uneori mici concesii pe care sunt martor că le blestema, fără de care nu ar fi putut exista sau promova unele muzee la care a trudit și care au rămas și vor exista și de acum încolo nu ca simple depozite de materiale.

I-am fost profesor și sunt mândru pentru aceasta. Nu mă mândresc cu mulți dar cu acest lucru mă mândresc.

În încheiere așa mai spune: când l-am văzut ultima dată bolnav, întins pe pat, eram cu prietenul comun P. Panait. Era foarte prezent și volubil ca întodeauna și a făcut față la toată vizita și la discuția cu noi.

A depănat multe și interesante amintiri.

Am povestit lucruri de o mare diversitate, am glumit, am râs. La plecare, prin ușă, am vrut parcă, să termin cumva eminescian, privindu-l să zic:

"Mai suna-ve-i, dulce corn, pentru mine vreodată ?"

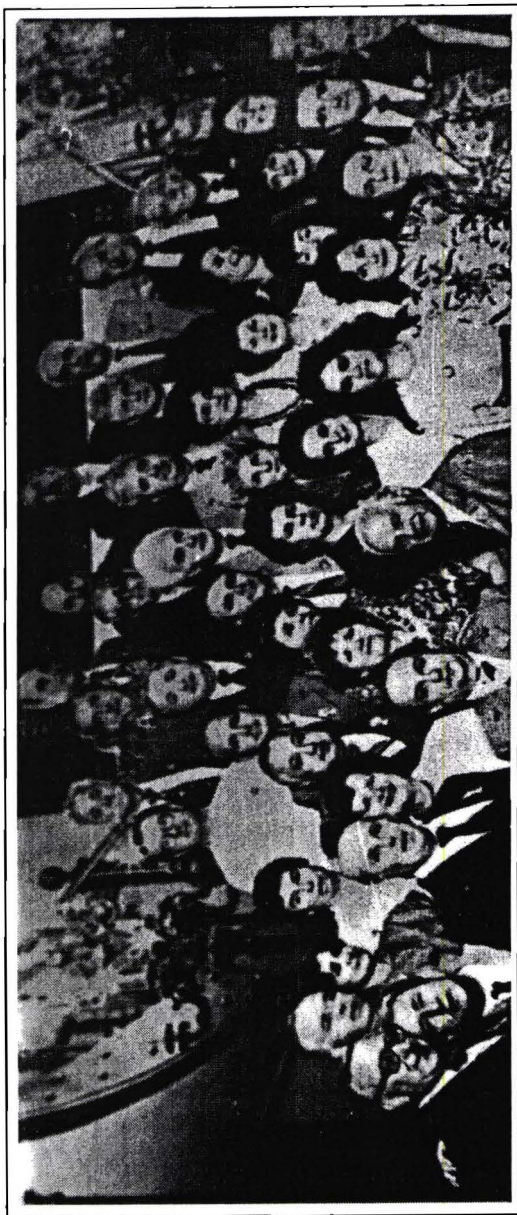
Dar nu am zis pentru că îmi era frică să nu plâng. Am spus toată strofa în șoaptă...

Panait mă ținea de braț și eu scandam treaptă de treaptă.

Dar acest corn al amintirii, hai iubiți prieteni și foști colegi și cei care l-ați cunoscut mai puțin dar l-ați iubit sau cei care veți folosi câte ceva din capacitatea lui organizatorică, hai să nu lăsăm cornul să tacă !

Cornul amintirii să cânte veșnic pentru memoria lui IULIAN !

Prof. Universitar,
Dumitru Almaș

Promopia anului 1956 a Facultății de Istorie București, după 30 de ani, în prezența prof. univ. Dumitru Almaș

IULIAN ANTONESCU ȘI MUZEOGRAFIA ROMÂNEASCĂ

Evocarea muzeografului Iulian Antonescu, în luna celei de-a 60-a cinstire a datei sale de naștere, conferă un binevenit prilej de gândire asupra trăsăturilor fundamentale ale muzeisticii românești, inclusiv ale celor pe care el le-a impus, prin personalitatea lui plurivalentă. Muzeul românesc s-a născut din cerințele societății noastre, în condițiile unor prefaceri înnoitoare, anunțatoare de ev nou, modern. Aici, la câteva zeci de metri, se mai găsesc fundațiile clădirii în care s-a organizat, în 1834, Muzeul Național, cea dintâi instituție de acest gen din Țara Românească. O însemnare a cărturarului transilvănean Timotei Cipariu, din vara anului 1836, permite o privire cu totul generală, asupra conținutului sălilor, două la număr, atribuite la Sf. Sava Muzeului pornit din donația patriotică a banului Mihalache Ghica. A existat, ca atare, o etapă, protomuzeală, a colecționarilor individuali, din efortul și prin sacrificiul cărora s-a zămislit instituția muzeală bucureșteană. Demersul a fost de la început patriotic, subordonat, așa cum rezultă din actul de donație, "instrucției tinerei generații". Tot ceea ce a urmat a fost un veritabil program de slujire a problemelor esențiale ale istoriei, etnografiei, științelor naturii, memorialisticii, care atingea, prin calitatea de capitală ce o avea orașul București, dimensiuni naționale. Muzeul bucureștean ca și muzeul românesc în totalitatea lui, a oferit condiții de afirmare, peste hotare, a științei și demersului românesc. În perioada în care nu erau posibile legături economice, sau de

alt gen, muzeul românesc stabilea relații cu Genua, cu alte centre italice, grecești, prin preocupările lui specifice, ridicate la cotele cerințelor europene. Aceeași instituție, muzeul, îngemăna, într-o previziune firească, unitatea pământului și etniei românești. Sunt de evocat demersurile Muzeului Național din București de a intra în posesia unor mărturii directe privind istoria Transilvaniei și în special, și nu întâmplător, revoluția românilor de peste munți din anii 1848-1849 ș.a. Prestigioasa activitate, a unor corifei ai științei și artei românești, în cadrul muzeelor: Carol Walstein-Vella, Gr. Antipa, Gr. Tocilescu, Th. Aman, D. Gusti, Nicolae Iorga, adevăratul înfăptuitor al Muzeului Bucureștilor, V. Pârvan, George Oprescu, Scarlat Lambrino, Tzigara Samurcaș, ca să ne oprim numai la București, a depășit cu mult limitele genului instituției, creând fuziunea firească, obligatorie, dintre muzeologie și celelalte științe. Cel de-al doilea război mondial și deceniile care au urmat, au asigurat condiții aparte, pe care istoria le va demonstra la justa lor valoare. Și o va face prin mărturiile pe care contemporaneitatea noastră este în măsură să le ofere posterității. Însăși discuția de față, se constituie, după părerea noastră, într-un astfel de demers.

Așa după cum s-a arătat, sau se va arăta în continuare, muzeograful Iulian Antonescu a fost un produs de frunte al școlii universitare bucureștene. Preocupări arheologice, ca să nu evocăm pe cele de cultură generală, sau de altă natură, l-au familiarizat, cu genul de muzeu bucureștean, și în special cu Muzeul de arheologie, continuatorul vechiului Muzeu Național din 1834 și în special al Muzeului statuat de Alex. Ioan Cuza în 1864. Această instituție l-a pus în posibilitatea de a pătrunde, dincolo de sala, vitrina, obiectul muzeal expus, adică în lumea nevăzută de vizitator, dar obligatorie muzeografului. De la Hortensia și Vladimir Dumitrescu a înțeles Iulian Antonescu noțiunea de mesaj a exponatului muzeal. Nu expunem orice pentru a îmbrăca zestrea unei săli, de unei teme ci acel obiect ce se constituie ca o mărturie a adevărului istoric pe care îl sprijinim.

Prima etapă a carierei lui muzeografice s-a derulat în condiții greu de evocat, chiar într-o atare manifestare. În primul rând ilustrul plecat dintre noi, ca de fapt întreaga lui generație, nu beneficiase de o pregătire universitară în domeniul muzeistic. Era însă în plină desfășurare complementaritatea muzeistică între grupul de entuziaști și cel alcătuit din cadre cu pregătire universitară, atunci angajat în profesia muzeală. Din prima serie făceau parte oameni cu profesie definită sau greu de identificat, profesori de desen, precum Gh. Rădulescu-Giurgiu, Niță Angelescu-Călărași, preoți, precum pr.Mătase de la Piatra Neamț, pr.Spiru de la Alexandria, pr.Podea de la Brașov dar și un Melinte în Moldova, Ionescu la Oltenița, V. Canarache Constanța ș.a. Acestora li se impuneau un mănunchi de teoreticieni în frunte cu Marius Moga-Timișoara, Octavian Floca-Deva, Szekely Zoltan-Sf. Gheorghe, Nicolae Lupu-Sibiu ș.a. Deasupra osârdiei acestora se afla corpul profesoral universitar alcătuit din Ion Nestor, Dionisie Pippidi, Emil Condurachi, C. Daicoviciu, Barbu Cîmpina, Solomon Știrbu, Janeta Benditer, Vasile Maciu, Dumitru Tudor, Mihai Berza ș.a. Ca atare profesia muzeală includea un peisaj extrem de divers care avea element comun dorința de a dota orașele, și în special cele cu rol administrativ de stat, cu instituții muzeale. Nu putem scăpa din vedere că actul științific și cultural, era stimulat, cu tendință evidentă, de forurile conducătoare de atunci. Într-un atare stadiu în care balanța începea să încline tot mai hotărâtă către știința muzeală s-a petrecut angajarea în muzee, a primelor serii de absolvenți universitari. Iulian Antonescu a făcut parte din acest lot, pe care știința, în intangibilele ei legi, îl va aprecia, prin adevărații posesori ai dreptului și răspunderii morale și profesionale. Ca unul dintre slujitorii muzeologiei românești, consider că s-au obținut rezultate, peste care nimeni nu poate trece, dar că a fost umbrită dorința de înfăptuire, de decizia politică, și de alte cauze deloc neglijabile, precum stadiul

de cercetare în general, capacitatea de înțelegere individuală, corsetul legilor locale și naționale și multe altele care în general au dimensionat muzeologia românească în ultimii 45 de ani. Cu efecte notabile, dar și cu tare, lucrătorul cercetător din muzee s-a individualizat, în primul rând ca tezaurător și valorificator de patrimoniu. Și acest lucru i se datorează în bună parte, lui Iulian Antonescu. În octombrie 1971, avându-se în vedere capacitatea lui remarcabilă, a fost numit director al Direcției Muzeelor din C.C.E.S., ulterior și președinte al Comitetului Național I.C.O.M. A fost cea mai temeinică alegere a forului de stat justificată, în primul rând, prin menținerea lui Iulian Antonescu în cadrul instituției până în ultima zi a vieții lui, 24 ianuarie 1991. Timp de două decenii muzeistica românească s-a împlinit cu capacitatea, dăruirea și limitele de tot felul pe care directorul unui aparat de stat trebuia să le aibă în vedere, pe unele să le evite, pe altele să le adapteze cauzei juste în care el credea. Nu faptul că toate reședințele județene au dobândit instituții muzeale, că s-a corectat în bună măsură raportul în ceea ce privește profilul muzeelor, că s-au tipărit, cu aprobarea lui Iulian Antonescu, monografiile și culegerile, care ocupă și acum locuri de cinste în muzeele lumii, că s-au format, în muzee, oameni cu răspunderi naționale în stadiul de față, că a fost sporit exploziv patrimoniul cultural, toate realități ale muzeisticii românești, ci locul de avangardă al muzeului, transformarea lui într-o oază de rezistență politică, de ilustrare a adevărului, contează cel mai mult. Așa cum subliniam și la catafalcul lui, Iulian Antonescu și-a asumat răspunderea prezentării hărții întregului pământ românesc în condițiile în care manualele și studiile, nu strecurau nici măcar numele Basarabia, Bucovina, Herța și altele. Citatele oferite de el muzeelor, ce se organizau în țară, țineau trează conștiința cinstirii unor corifei ai științei ale căror cărți cu greu mai puteau fi parcurse: Nicolae Iorga, V. Pârvan,

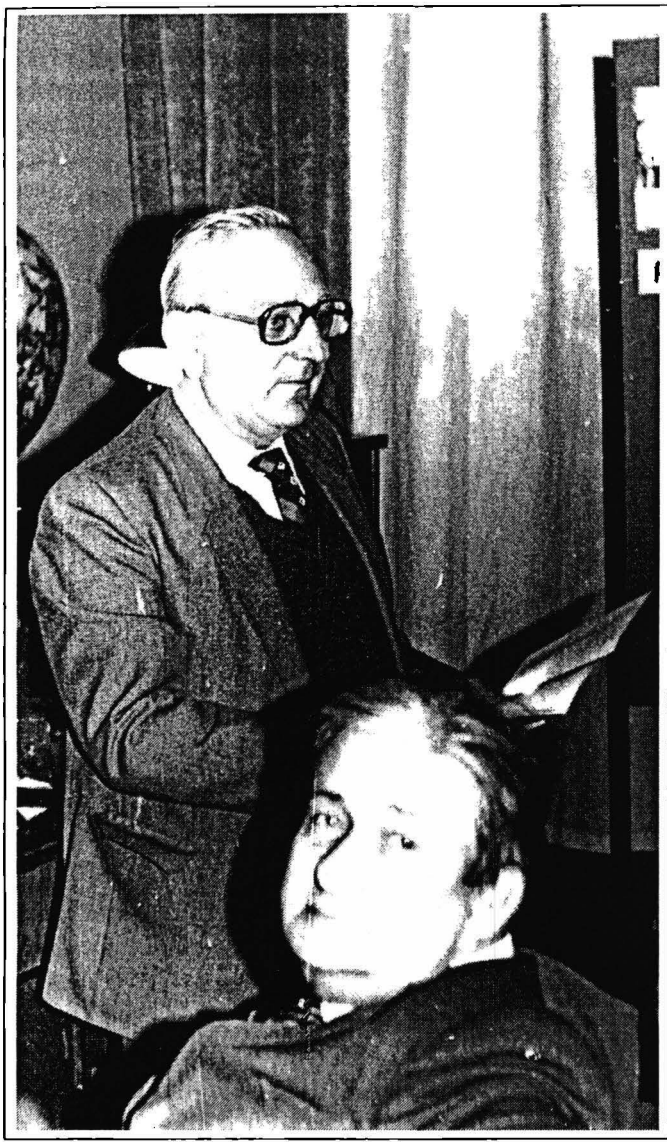
A. D. Xenopol ș.a. **Iulian Antonescu rămâne autorul tezei, pe deplin justificată, a reflectării istoriei românești în contextul european, mondial, a istoriei locale în cadrul celei naționale.** Aceste probleme i-au creat mari satisfacții dar și mâhniri. Când se organiza Muzeul de la Alba Iulia a oferit câteva citate selectate în virtutea culturii lui vaste din care reieșea felul în care popoarele Europei au apreciat rolul românilor, al marilor lor personalități. S-au găsit binevoitori să comenteze unele erori stilistice din acele citate, determinate nu de muzeograf, care le luase ca atare și care avea stil har domnului, ci de sursa de unde acesta reușise să le culegă. Cine nu știe cât de greu pătrundeau, în ultima perioadă, edițiile recente, trase cu mai adâncă acribie științifică, dar la care muzeografil români, și însuși directorul lor, nu aveau posibilitatea să le parcurgă.

Atât în Muzeul Național din București cât și la Giurgiu, Vaslui, Alba Iulia, Suceava, Constanța, Craiova, Piatra Neamț, Bacău și în multe alte expoziții, nu a fost exclus obiectul de cult, atât de discreditat de politica ateistă. Chiar și în Palatul Șuțu, este bine să se spună acest lucru, icoana lui Hristos din 1707, Biblia lui Șerban Vodă Cantacuzino din 1688, Cheia înțeleșului a mitropolitului Varlaam, silueta bisericii mitropolitane și alte lăcașuri nu au fost scoase din circuitul muzeal și grație girului pe care Iulian Antonescu îl punea prin permanentele lui opriri și aici.

Îngemănarea actului de cercetare cu probitatea profesională, cu obligația funcționărească pe care o purta ca o povară, cu măiestria învăluirii unor lucruri impuse cu adevăruri perene au dat profilul luminos al muzeografului Iulian Antonescu. A fost în mod indiscutabil, omul care a trebuit muzeisticii românești, care a avut de dobândit mult cel pe care îl evocăm azi, aici, grație unui slujitor al adevărului, care se află acum în fruntea Primăriei Bucureștilor dl. Iulian Crețu. Fiindcă, memoriei celui dispărut i-am adus prinosul de

recunoștință, d-nei Eugenia Antonescu, și ea muzeograf de frunte a generației soțului său, îi conferim admirație și urare de putere spre ducere la bun sfârșit a programului său de slujire a adevărului. Cu acte de acest gen nu vom avea decât de câștigat, nu noi ca persoane, ci noi ca români. Acum permiteți-mi să înmânez d-nei Eugenia Antonescu acest desen cu chipul drag al lui Iulian făcut cu mult timp în urmă și pe care l-am păstrat în arhiva mea personală.

Conferențiar dr. Panait I. Panait

1989. Panait I. Panait și Iulian Antonescu la
Sesiunea Științifică a Oficiului Patrimoniului
Cultural Național din București.

PRIMUL DIRECTOR AL MUZEULUI JUDEȚEAN DE ISTORIE-BACĂU

Înființat la 1.04. 1957, prin strădania profesorului și poetului B. Munte, Muzeul regional Bacău își leagă numele de primul său director, de tânărul absolvent al Facultății de Istorie din București, Iulian Antonescu. Profesorul îl cunoscuse ca elev la liceul din Piatra Neamț și apoi ca student pe șantierul de la Traian, condus de arheologii Hortensia și Vladimir Dumirescu.

La 24.01.1959 Iulian Antonescu avându-i în preajmă pe colegii Eugenia Dogan (Antonescu), Constantin Șova, subsemnatul și pe pictorul Nicu Enea a deschis pentru public muzeul din Bacău care cred că a fost cel mai frumos gest pe care niște tineri muzeografi entuziaști l-au oferit băcăuanilor, într-o zi cu semnificație deosebită când s-a permis ca Hora Unirii să fie cântată și dansată în fața Casei de Cultură și a Consiliului Județean.

Cum era și de așteptat s-au ivit greutatea inerente unui început: lipsa de spațiu de schemă și de buget. Cu aceiași colaborători de nădejde, cu perseverența-i proverbială, de care se mai vorbește și astăzi, Iulian Antonescu a învins, reușind să organizeze în fosta regiune Bacău, în afara muzeului din localitate o variată și reprezentativă rețea muzeistică, 15 muzee noi văzând lumina zilei printre care cele de la Roman, Tg. Ocna, Tg. Neamț și Bicz pentru care demersurile lui Iulian Antonescu au fost hotărâtoare. Nu poate fi omis nici Muzeul Sătesc de la Prăjești-dezvoltat prin strădania profesorului

Paul Țarălungă sau Muzeul de la Durău organizat de Marcel Drăgotescu și la insistențele lui C.S. Nicolăescu Ploșșor-ambele bucurându-se de sprijinul moral și major al lui Iulian Antonescu.

Lista poate continua cu deschiderea caselor memoriale Ion Borcea, Nicu Enea și George Bacovia, directorul Iulian Antonescu, prezență organizatorică nelipsită în asemenea ocazii, activ, eficient și în demersurile înființării minunatului așezământ de la Tescani aparținând lui George Enescu, pentru care a făcut și numeroase achiziții de patrimoniu, alături de colegii de specialitate.

A urmat deschiderea Palatului Ghica Comănești și de o apreciabilă importanță pentru băcăuani, darea în folosință a unui Observator astronomic, a unui Vivarium și a unui Planetarium.

Pe parcursul unui deceniu patrimoniul muzeului a cunoscut o impresionantă creștere, secției de istorie și arheologie alăturându-i -se secția de artă românească modernă și contemporană, precum și cea de științele naturii. Din anul 1971 a luat ființă și secția de etnografie și de artă populară, punctul de plecare fiind donația colecției preotului Heisu din com. Răcăciuni-județul Bacău, operă a insistențelor demersuri făcute mai înainte de Iulian Antonescu secondat de alți colegi. Vasile Heisu ne-a lăsat o zestre de o valoare inestimabilă cu care inițial am organizat muzeul din satul lui de domiciliu.

Toate cele patru secții au devenit astăzi patru mari muzee, de sine stătătoare, în Bacău.

Revenind la Muzeul de Istorie, cu toate greutățile prin care a trecut a reușit să supraviețuiască și să se dezvolte, constituindu-se într-un adevărat centru de studiu de cercetare și documentare cu o bibliotecă, un fond documentar și laboratoare.

Înființată în 1968 din inițiativa lui Iulian Antonescu revista "Carpica" a reușit să însereze, an de an, cu sprijinul unor cunoscuți și prestigioși cercetători, colegi de breaslă din țară și din județ, valoroasele contribuții la cunoașterea

trecutului meleagurilor noastre străbune, sau documente inedite referitoare la viața și activitatea personalităților băcăuane. În afara specialiștilor din muzeu au semnat articole și materiale de referință Gh. Platon, Olga Necrasov, Al. Andronic, Dan Berindei, Ioan Scurtu, I. Agrigoroaiei, St. Olteanu, P. Păltânea, Marilena și Adrian Florescu, Silvia și Dan Teodor, Al. Zub, V. Mihăilescu Bârliba, Dan Botezatu, S. Haimovici, H. Daicoviciu, Al. Vulpe, M. Brudiu, D. Constantinescu, D. Zaharia, E. Comșa, M. Bitiri, Alex. Bolomey, M. Cârциumaru, Vl. Zirra, V. Palade, I. Murariu, A. Nițu, C. Mătasă, V. Chirică, I. Saizu, A. Pippidi, J. Ciută, M. Cozmescu, G. Stoica și alții.

Întreaga activitate cultural-educativă cu vestitul "Ateneu Cultural" cu "Caravana muzeistică" și cu neuitatele "cicluri de conferințe" risipite în întreg județul și în țară a căpătat o semnificație aparte datorită pasionatului răspânditor de cultură Iulian Antonescu.

Mi-au rămas adânc întipărite cuvintele lui **"Cu unealta de cremene în mână sau cu abecedarul vieții scrise în slove de roci și fosile, însoțite de multe ori de film, am purtat, după priceperea și talentul fiecăruia dintre noi, cuvântul științei departe, până în îndepărtatele sate de șes sau de munte. Alături de arta meșteșugită a cuvântului muzeografii au reușit să polarizeze în jurul galeriilor de artă de la Bacău, Piatra Neamț, Roman, etc, o vie activitate cretoare și educativ-estetică tradusă prin expoziții de istorie, arheologie și artă,"** devenite demne de luat în seamă pentru mulți dintre cei care-i urmăreau cu sufletul la gură conferințele și prelegerile.

Activitatea științifică nu s-a desfășurat la întâmplare; ținându-se cont de specificul zonei și de tradițiile locale, într-o perfectă colaborare cu Institutele de Arheologie ale Academiei Române de la București și Iași, urmărindu-se acoperirea cronologică a diferitelor etape istorice, au fost întreprinse săpături pentru epoca paleoliticului superior la Buda și Lespezi, pentru epoca neolitică la Traian-Zănești,

pentru epoca bronzului la Costișa-Buhuș și Mândrișca-Valea Seacă iar pentru epoca fierului în numeroase așezări aparținând secolelor XII și următoarelor până în perioada lui Burebista și Decebal. În cadrul respectivelor colaborări, șantierele au avut responsabilități de renume printre care C.S. Nicolaescu Plopșor, Maria Bitiri, Vladimir Dumitrescu, Alexandru Vulpe, Gheorghe Bichir.

În privința civilizației carpo-dacice teritoriul județului nostru precum și zonele limitrofe au fost destul de cercetate prin descoperiri de suprafață sau săpături sistematice care au scos la iveală necropole și așezări în stațiunile deja recunoscute de la Gabăra-Moldoveni, Măgura (Calugara)-Bacău, Sohodor, Săucești-Ștefan cel Mare sau Dămieniști.

La unele din aceste șantiere muzeografii băcăoani l-au avut alături pe regretatul arheolog Iulian Antonescu.

Epoca formării limbii și a poporului român a fost evaluată prin cercetările stațiunilor de la Mănioaia-Costișa și Oituz din județul Bacău după cum epoca medievală, prin descoperirile de la Curtea domnească din Bacău și de la Târgu-Trotuș. Patrimoniul muzeal s-a îmbogățit pentru epoca modernă și contemporană prin achiziționarea și colecționarea numeroaselor obiecte la care Iulian Antonescu a fost părtaș.

Contribuția nemijlocită a lui Iulian Antonescu la arheologia băcăuană este remarcabilă, populația autohtonă neolitică și carpo-dacică fiind cercetată de el în mai multe așezări și necropole din zonă: Aldești-Roman, Gabăra-Moldoveni, Călugăra (Măgura)-Bacău, Negri, iar lumea medievală în complexul arhitectonic de la Curțile Domnești din Bacău și în alte puncte din localitate.

Realizarea primelor cercetări de amploare în zonă întreprinse în campaniile din anii 1957-1958 în stațiunea de la Gabăra-Moldoveni, alături de V. Ursachi și profesorul Teștihan, l-au făcut cunoscut în lumea științifică prin senzaționala descoperire a unei necropole aparținând populației autohtone carpo-dacice cu dublu rit de înmormântare (81 morminte de înhumăție și incinerăție) cu

ruguri funerare folosite ca semne de morminte și cu un bogat inventar de o rară frumusețe și importanță (ceramică și podoabe), încadrat culturii Poienești.

Publicațiile care au făcut cunoscute aceste descoperiri au devenit instrumente de referință la redactarea unor lucrări printre care și Istoria României scrisă în 1960.

Au urmat cercetările arheologice efectuate de Iulian Antonescu împreună cu soția, Eugenia Antonescu, cu Vasile Ursache, C. Buzdugan și alți colegi la Aldești-Roman în anii 1960-63 care au scos la suprafață mai multe situri arheologice din epoca neolitică precum și un cimitir din perioada de tranziție de la epoca neolitică la epoca bronzului. Tot în anii 1960-63 Iulian Antonescu și Eugenia Antonescu prin descoperirile de la Măgura (Călugăra)-Bacău, au dezvelit o importantă așezare carpo-dacică din secolele II-III.

Marele depozit cu unelte din fier, descoperit la Negri, sat Călinești, județul Bacău, datând din secolul II-I î. H și care a stârnit senzație la vremea respectivă, Iulian Antonescu l-a făcut cunoscut în Carpica nr. 1 din 1968.

O mândrie a orașului Bacău o constituie Curtea Domnească din vremea lui Alexandru, fiul lui Ștefan cel Mare și Sfânt, construită în apropierea bisericii Precista ctitorită de marele voievod în 1491, descoperită de Iulian Antonescu în campaniile din anii 1967-1969 prilej cu care a extins sondajele în vecinătatea complexului medieval dezvelind și alte urme vechi de locuire.

Rămâne un mare merit științific al lui Iulian Antonescu faptul că s-a implicat în susținerea și dezvoltarea arheologiei naționale trăind permanent cu convingerea că "acesta este rolul instituțiilor muzeale, că fără patrimoniu ele nu pot supraviețui și nici demonstra cine suntem și de unde venim". Așa se explică finanțarea șantierelor cu caracter național de la Traian-Zănești, Costișa-Neamț, Târpești-Petricani, Ripiceni-Botoșani, Mândrișca-Adjud, Barboși- Galați (unde a și participat la săpături împreună cu soția) și extinderea peste

munți la Bratei-Sibiu colaborând cu prof. Ioan Nestor sau Muntenia, în județul Prahova, cu Victor Teodorescu.

Realizările din toate domeniile vorbesc în fond de evoluția muzeografiei băcăuane care încorporează strădania și eforturile marelui om de cultură, profesorul Iulian Antonescu. Restropectiva aceasta fugitivă nu poate fi lipsită de menționarea numeroaselor demersuri făcute de-a lungul anilor de director și muzeografi pentru obținerea unor localuri corespunzătoare printre care și cel al fostului Consiliul Județean, adesea promis muzeului.

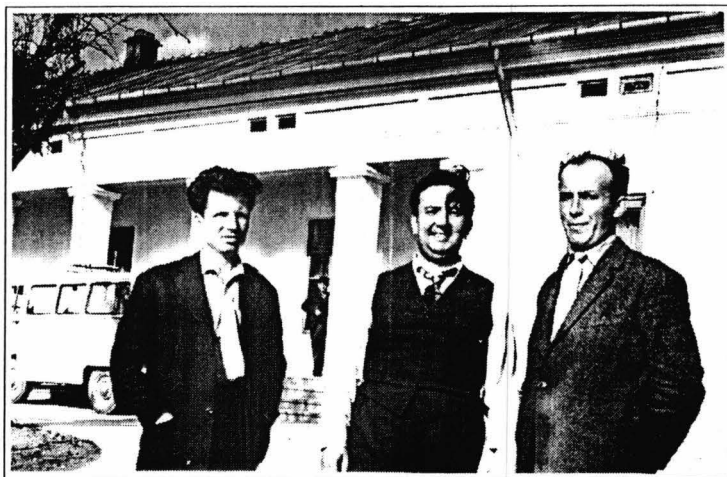
Iulian Antonescu ne-a fost alături permanent, intervenții pentru obținerea unui spațiu fiind făcute de dânsul până în ultimele momente de viață.

A plecat dintre noi având promisiunea autorităților locale că se va construi un lăcaș nou și regretăm că, deși a dorit atât de mult acest lucru, nu l-a putut vedea împlinit.

În prezent numărul mare de obiecte rezultate din cercetările întreprinse de grupul de specialiști este de-a dreptul impresionant, actualul sediu fiind total neîncăpător.

Efortul pentru terminarea unui nou edificiu deja în construcție va răsplăti munca întregului corp de lucrători ai muzeului, iar respectiva instituție, ca un omagiu împrumutându-i numele celui care i-a dat viață, îl va păstra întodeauna în titulatura sa "Muzeul de Istorie Iulian Antonescu-Bacău".

prof. Viorel Căpitanu

**Viorel Căpitanu, Iulian Antonescu și Constantin Tărăbuță
în fața Muzeului de Științele Naturii - Roman**

**Primii salariați ai Muzeului Județean Bacău: Eugenia Antonescu,
Maria Huțanu, Mioara Crâșmăreanu, Iulian Antonescu,
Viorel Căpitanu, Constantin Șova, Eugen Miron**

CÂTEVA DINTRE LECTURILE DE STUDENT ALE LUI IULIAN ANTONESCU

Rolul formativ al lecturilor este atât de evident, încât nu mai are nevoie să fie demonstrat. În 1951, când devenea student al Facultății de Istorie din București, Iulian Antonescu se afla în dubla ipostază: aceea a studentului, privat de lecturile esențiale ale viitoarei profesii, din cauza rigorilor politice și ideologice ale stalinismului, care bătea din plin și aceea a studentului deținător al unui mare, neobișnuit de mare bagaj de cunoștințe, acumulate prin citiri bogate și variate în casa părintească și, mai ales, în biblioteca Liceului "Petru Rareș" din Piatra Neamț.

Cele două ipostaze se cuvin cercetate mai îndeaproape.

În 1951, îndoctrinarea ideologică de conținut stalinist atinsese în România apogeul. La Facultatea de Istorie, manualele sovietice constituiau pentru cei mai mulți profesori temeiul cursurilor lor. Cei care îndrăzneau să-și expună vederile proprii - de pildă, profesorul Ion Nestor, care își exprima rezerve față de anumite teze ale lui Engels sau vorbea amuzat de "camaradul" (nu tovarășul!) Stalin - își asumau mari riscuri. Chiar după moartea dictatorului sovietic, climatul s-a schimbat foarte puțin, până când seria noastră a părăsit facultatea (1956). Ajunge să spun că niciodată - în cei cinci ani de studenție - nu numai că nu ni s-a recomandat în bibliografie, dar nici nu s-a spus că exista "Revista istorică", publicată de Nicolae Iorga.

Un student ca Iulian Antonescu - cu excepțională înzestrare intelectuală - ar fi fost astfel lipsit de ceea ce se

numește "lecturile esențiale". Alegând secția de istorie veche, unde predau profesori eminenti, el se afla într-o situație cu mult mai bună decât - să spunem - cei de la istoria contemporană. Contactul cu marii scriitori ai literaturii greco-latine a jucat un rol capital în formația sa intelectuală. Atras - firesc - în primul rând de Tacit avea să împrumute adesea în conferințele sale sau în cunoscutele lui "ficțiuni" istorice, având ca eroi personaje reale din zilele noastre, citate sau maniere de narație ale marelui istoric. Cred că - în afara poeziei medievale, asupra căreia voi reveni îndată - nimic nu i-a oferit o delectare intelectuală mai mare decât autorii greci și latini.

Ceea ce se cuvine relevat este că Iulian venea la facultate cu lecturi istorice, bogate și variate, rod al explorării sistematice a bibliotecii Liceului "Petru Rareș" din Piatra Neamț și a bibliotecii personale. Într-un moment, când, cum am arătat, la facultate aproape totul era orientat spre istoriografia sovietică, Iulian nu-și ascundea admirația pentru celebra colecție *L'évolution de l'humanité*, dirijată de Henri Berr. Stimulat de cursul de istorie a societății primitive, ținut de prof. Ion Nestor, Iulian a citit volumul lui A. Moret și G. Davy, *Des Clans aux Empires (L'Organisation sociale chez les Primitifs et dans l'Orient ancien)*, publicat în amintita colecție.

Informația acumulată și plăcerea de a "jongla" cu ideile îl făceau pe Iulian să încerce o comparație între volumul lui Moret și Davy și manualul lui V. Avdiev *Istoria Orientului Antic*, care tocmai fusese tradus în limba română. Avdiev realizase o remarcabilă sinteză, ce încerca să reia conceptul lui Marx despre "modul asiatic de producție", a cărui discutare fusese oprită de Stalin în anii '30. Cred că manualul lui Avdiev (și până la un punct cel al lui N. Mașkin de istorie a Romei) au fost singurele manuale sovietice, citite cu interes de Iulian. Deși a ales secția de istorie veche, viitorul arheolog a fost pasionat de ... istoria Evului Mediu, și în primul rând, de spiritul cavaleresc. La Piatra Neamț, Iulian citise volumele consacrate acestei

perioade în marea sinteză de istorie universală a lui Cesare Cantù. Pe lângă paginile despre cruciade - cu spiritul lor de aventură și cu admirabilele exemple de curaj - Iulian a fost atras și a citit apoi mult despre Frederic al II-lea de Hohenstaufen (1212-1250) și despre sfârșitul stăpânirii Hohenstaufenilor în Italia (1266) și al dinastiei înseși (1268). Îmi aduc aminte că la examenul de istorie generală a evului mediu, în anul II, căzându-i acest ultim subiect (Sfârșitul dinastiei Hohenstaufen) l-a uluit pe prof. Mauriciu Kandel prin bogăția datelor și amănuntelor. Uimirea examinatorului a sporit, când, convins că-i va spune el ceva necunoscut de acest student-minune, a constatat că Iulian știa și că Frederic al II-lea era autorul unui tratat de vânătoare cu șoimul.

S-ar putea crede că Iulian, ca student, era câștigat de ceea ce se numește istorie evenimentială, că era, altfel spus, un "depozit" uriaș de fapte de istorie politică, diplomatică și militară.

Nimic mai fals. Sub influența citirii volumelor colecției *Evolution de l'humanité*, Iulian cunoscuse și își însușise teoria sintezei istorice a lui Henri Berr. Firește că îi plăcea să evoce, cu deosebire, episoade dramatice de istorie politică sau militară, dar interesul său se îndrepta și spre istoria economică, și spre cea socială și, bine înțeles, cu mare aviditate, spre cea culturală. **Cred că nu voi nedreptăți pe nimeni, spunând că în promoția noastră, Iulian Antonescu a avut orizontul de cunoștințe cel mai larg, că a venit în facultate cu o cultură enciclopedică.**

Fără să știe - pentru că accesul la revistele străine îi era interzis - Iulian se afla la jumătate de drum între Henri Berr și școala de la "Annales" a lui Lucien Febvre și Marc Bloch. Era o adevărată performanță pentru un student al Facultății de Istorie din România anilor '50.

Această viziune amplă și integratoare l-a făcut să guste și să înțeleagă scrierile lui Nicolae Iorga, îndelung cercetate de el la Piatra Neamț. Mi-aduc aminte, cum încă

din primele noastre conversații mi-a vorbit despre o conferință a lui Iorga, tipărită, consacrată icoanei la români, mai târziu, se arăta cucerit de introducerea de geografie militară la istoria armatei romane a aceluiași mare învățat.

Sufletul delicat și iubitor al lui Iulian a fost atras de poezia medievală, de operele trubadurilor, de poezia îndelung captivului Charles d'Orleans. Aici nu mai era interesul istoricului, ci omul de mare sensibilitate care vibra la manifestările dragostei, așa cum o înțelegeau cavalerii evului-mediu.

Aș vrea să închei cu relatarea unui episod din prietenia noastră - un episod legat de o carte, dar și revelator pentru sufletul lui Iulian. În toamna lui 1956, fără slujbă, Iulian a mers la anticariat să vândă niște volume de medicină (se știe că în 1950 se prezentase la examenul de admitere de la această facultate). Întâlnind un domn, care era nemulțumit de prețul ce-i fusese oferit de anticar pe cele două volume ale lui Iorga *Etudes byzantines*, le-a cumpărat imediat, cu banii luați pe cărțile vândute de el, și mi le-a dăruit, știind că le doream de mult.

Admirabil gest de sacrificiu prietenesc, vrednic de un cavaler medieval, (între noi îi spuneam "fratele Beaumanoir din Ordinul Templierilor") pentru care îi reînnoiesc și aici gratitudinea mea.

Dr. Florin Constantiniu

1966, promoția lui Florin Constantiniu și Iulian Antonescu, la 10 ani după terminarea facultății, la Muzeul de Istorie și Artă al Municipiului București

IULIAN ANTONESCU, SPIRIT ENCICLOPEDIC ȘI OM DE CULTURĂ

Iulian Antonescu, un nume sub rezonanța căruia, timpul, în trecerea lui fugară, dezvăluia o erudiție ajunsă într-un mediu puțin fertil, pentru a-și arăta roadele firești. Dar, cu toate impedimentele unei perioade intrate sub impulsuri improprii de dezvoltare, personalitatea complexă a lui Iulian Antonescu, determinată să se încadreze în timp și spațiu, s-a manifestat, dacă nu în măsura valențelor ei, măcar în limitele posibile ale unei societăți destul de haotice.

Era un învățat de mare ținută, spirit critic, deosebit de pătrunzător, minte constructivă, din acelea care caută totdeauna a clădi din rezultatul sigur al cercetărilor un sistem, stăpâna un stil științific cumpătat și limpede, care a fost în stare să se ridice în numeroasele sale conferințe, cuvântări și discursuri până la cele mai mari înălțimi ale gândirii constructive, ale oratorului stăpânit de puternice sentimente nobile. Anumite conferințe, care pe parcursul expunerii deveneau prelegeri, oglindeau, în esența lor, zestrea de aptitudini pe care Iulian Antonescu le-a dovedit în mod constant și armonios în întreaga sa viață, care, din nefericire n-a fost deloc îndelungată: o înaltă preocupare pentru sinteză, nepregetând să urce până în sferele supreme ale lumii și vieții, acordându-se cu un spirit ascuțit de analiză, stimulat de o pasionantă căutare a realității istorice, o caldă participare la neconținută năzuință a umanității spre creație și dezvoltare, însuflețindu-i cercetarea civilizațiilor dispărute, o atitudine lucidă în fața contradicțiilor vieții, împăcându-se cu o încredere optimistă în puterea de biruință a omului.

Cercetător al antichității, el avea dezvoltat simțul frumosului, care este mai necesar ca orice învățătură pentru ca să încerce cineva a proiecta lumina clarității asupra obiectului descoperit. Arheolog prin formație, el a desfășurat în câmpul disciplinei atât de îndrăgite cercetări sistematice, uneori în colaborare cu alte instituții de profil, menite să îmbogățească colecțiile de antichități ale muzeului pe care îl conducea cu o competență exemplară și să furnizeze noi date pentru adâncirea cunoașterii istorice.

Iulian Antonescu avea, ca puțini alții, talentul de cronicar, acela de a prinde lucrurile în succesiunea lor sub unghiul cel mai interesant și de a le prezenta în așa fel încât oricine să se poată lumina, să le vadă mai adevărat, în întregul lor.

Era un literat rafinat și poet pentru prieteni, pentru un public restrâns numeric și apropiat lui, dar mai ales pentru sine.

Avea reale calități artistice, pe care le releva cu succes în împrejurări propice, în grupuri restrânse.

De politică nu s-a lăsat atras, deși avea aptitudini pentru politica de cabinet. Dar s-a folosit de ea ori de câte ori realizarea proiectelor sale îndrăznește i-a cerut-o.

Iulian Antonescu a fost, prin excelență, un om de cultură. El vedea grandoarea culturii românești într-o umanizare, într-o participare la progresele generale ale culturii umane. Dezvoltării culturii și-a închinat întreaga sa forță de gândire, toată voința sa de muncă și toate însușirile deosebite ale minții și talentului său.

Culturii, ca și științei, i-a dedicat diferite teme în numeroasele conferințe susținute în fața unui mare auditoriu, care venea pentru a-l asculta și pentru a admira darul său de expunere, impresionant prin bogăția și originalitatea fondului, printr-o dicție gravă și nuanțată, prin puterea de expresie a frazelor de un stil rafinat. Iulian Antonescu întrunea înzestrările oratorului care capta auditoriul pentru o idee, îl însuflețea. El reușea să creeze acea stare de spirit fascinantă prin

caracterul prețios al cuvântărilor, încărcate de o erudiție ramificată pe toate meridianele gândului, ale cunoașterii, ale sensibilității mereu involburată, deoarece răscolea straturile cele mai adânci ale trecutului și aducea la lumină lucrurile nevăzute, pe care le releva cu o forță irezistibilă.

Domeniului muzeografiei, atât de îndrăgit și iubit de el, i s-a dăruit cu toată pasiunea și forța de care era capabil. El a luptat și a izbutit realizarea câtorva scopuri principale: să dea muzeelor importanța cuvenită în concertul instituțiilor de cultură, să le transforme din simple depozitare de documente în instituții viabile, capabile de demonstrații științifice, într-un continuu dialog cu marele public, a vrut să înalțe muzeografia la rangul de știință, în sfera căreia să acționeze și alte discipline; să facă din muzeografi oameni de știință, de cultură și de conștiință, să ridice demnitatea lor.

În raport cu erudiția sa, manifestată pe atâtea planuri de activitate, a scris prea puțin. A publicat în reviste de specialitate studii și articole de arheologie și de muzeografie. La presa zilnică, de care s-a făcut respectat și apreciat, n-a colaborat decât în treacăt și incidental. Era prea mândru pentru ca să fie un scriitor cu stăruință. Ținea prea puțin la metodă - care stă la îndemâna oricui - ca să fie un învățat sistematic. Era prea ironic pentru a crede în el sau în alții. Nu era deloc ambițios, iar mândria lui era mai mult un scut împotriva agresiunii vulgare. Iubirea lui pentru adevăr și frumos se mulțumea prin sine însăși și nu avea nevoie de scris.

Pentru noi, el se înfățișează nu numai ca un vrednic truditor răpus la mai puțin de 59 de ani de o muncă fără preget și fără cruțare, nu numai ca un excelent om de cultură, ci și ca o figură interesantă prin înțelegerea nevoilor unei epoci și prin deslușirea acestora cu predilecția istoricului, ca și cu exemplul muzeografului.

prof. C. Buzdugan

Iulian Antonescu, desenând la planșetă, pe șantierul de la Aldești-Roman

**Iulian Antonescu, Constantin Buzdugan, Mihnea Gheorghiu
la Muzeul Național de Istorie**

IULIAN ANTONESCU-UNIVERSITARUL

Personalitatea lui Iulian Antonescu nu poate fi definită în toată amplitudinea dimensiunilor sale dacă, pe lângă attributele de pasionat istoric și arheolog, de excelent muzeograf, de mare erudit și orator, nu este evidențiată și reținută activitatea sa universitară. Deși scurtă, activitatea universitară a lui Iulian Antonescu este deosebit de relevantă, în profesorul de la catedră se contopeau într-o sinteză armonioasă și o armonie desăvârșită, pregătirea excelentă în domeniul istoriei și arheologiei, erudiția cu elocvența.

Întreaga devenire intelectuală a lui Iulian Antonescu, darul său oratoric, excelența pregătire de specialitate, clădită temeinic în timp, încă din anii în care se detașase ca un elev de excepție al Liceului "P. Rareș" din P. Neamț, dar mai ales în anii în care a urmat cursurile Facultății de istorie din București, al cărui eminent student a fost, îl recomandau ca fiind destinat unei cariere universitare de excepție.

Beneficiind în anii studenției de magiștri renumiți ca Ion Nestor, D.M. Pippidi, Emil Condurachi și M. Berza, viitorul istoric și arheolog a aprofundat, cu deosebire, problemele lumii antice și medievale. Prezența, ca student pe șantierul arheologic i-au facilitat specializarea.

La terminarea facultății, Iulian Antonescu, ar fi putut, în baza pregătirii sale, să facă o strălucită carieră universitară chiar în facultatea care l-a format. Dar un fiu de fost colonel nu avea acces la o asemenea carieră în "obsedantul deceniu".

Repartizat inițial într-un sat de pe Prut, a revenit curând pe plaiurile natale, în Moldova de sub munte, în fosta regiune Bacău. Aici s-a angajat într-o muncă de pionierat, pasionantă, care a devenit crezul vieții sale, de organizare a unei rețele muzeistice.

Dar tot la Bacău, Iulian Antonescu s-a afirmat ca un universitar de prestigiu. Colaborator mai întâi al Facultății de filologie, din cadrul Institutului pedagogic din Bacău, predând limba latină, din toamna anului 1964, după înființarea Facultății de istorie-geografie, a predat, timp de mai mulți ani, cursul de istorie antică universală.

Nu atât din obligații pe linii de catedră, deoarece conduceam seminariile de istorie antică universală, dar, în primul rând, din plăcerea de a-l audia, de a vedea cum reînvie istoria și civilizația diferitelor popoare ale antichității, vreme de câțiva ani l-am însoțit pe Iulian Antonescu lecție de lecție. ***De la prima lecție, de la cursul introductiv, se impunea în fața studenților printr-o erudiție și elocvență rar întâlnită.*** Absolvent fiind al Facultății de istorie din Iași, unde mă apropiasem de istoria antică și arheologie sub îndrumarea venerabililor profesori M. Petrescu-Dâmbovița și N. Gostar, prin lecțiile lui Iulian Antonescu luam cunoștință de stilul cursurilor de la Facultatea de istorie din București. După cum aveam să constat mai târziu, cu prilejul unor stagii de perfecționare la Facultatea de istorie din București, formația universitară a lui Iulian Antonescu era puternic influențată și marcată de lecțiile de mare ținută științifică, de largă respirație istorico-arheologică, ale unor magiștri precum profesorii I. Nestor și D.M. Pippidi.

Neuitate au rămas, pentru mai multe generații de studenți, lecțiile lui Iulian Antonescu despre lumea sumeriană, despre "omul lutului" din legendara Mesopotamie, sau despre Egiptul faraonilor și antichitatea greco-romană. Două ore, uneori fără pauză, într-o expunere elegantă și deseori emoționantă, fără a avea scris în față nici cel mai sumar "plan de lecție", Iulian Antonescu reușea

să reînvie o lume de mult apusă, să-și facă auditoriul părtaș la izbânzile, realizările, dar și la tragediile lumii antice. Profesor foarte bine informat în specialitate, cu o memorie formidabilă, redând pasaje întregi din izvoarele antice sau din istoricii moderni, Iulian Antonescu impunea prin sistematizarea ideilor și logica expunerii. Avea un har, rar întâlnit, în a capta atenția auditorului. Lecțiile sale nu erau doar o prezentare de evenimente în succesiune, doar o istorie evenimentială, ci aveau o mare forță de evocare a vremurilor trecute, reușeau să dea aproape imaginea adevărată a vremurilor și oamenilor pe care îi evoca, reușeau să reconstituie tabloul vieții cotidiene și mentalităților diferitelor popoare antice. Nu uita să facă un apel-la viitorii profesori de istorie-în a apăra vestigiile, comorile moștenite de la strămoși, a le îngriji și păstra mai departe pentru cei ce vor veni după noi. Erau în aceste cuvinte, accentele pasiunii sale de muzeograf !

Dascăl iubitor de chemarea sa, Iulian Antonescu a fost apropiat de studenții săi. A fost un foarte bun coleg de catedră. Pentru el Facultatea și Muzeul formau "un tot", o familie. A oferit cu generozitate celor cu preocupări în domeniul cercetării arheologice fondurile necesare. Paginile revistei "Carpica", de care și-a legat numele, au fost deschise, de la primul număr, pentru colaborare, și colegilor de la Facultatea de istorie-geografie.

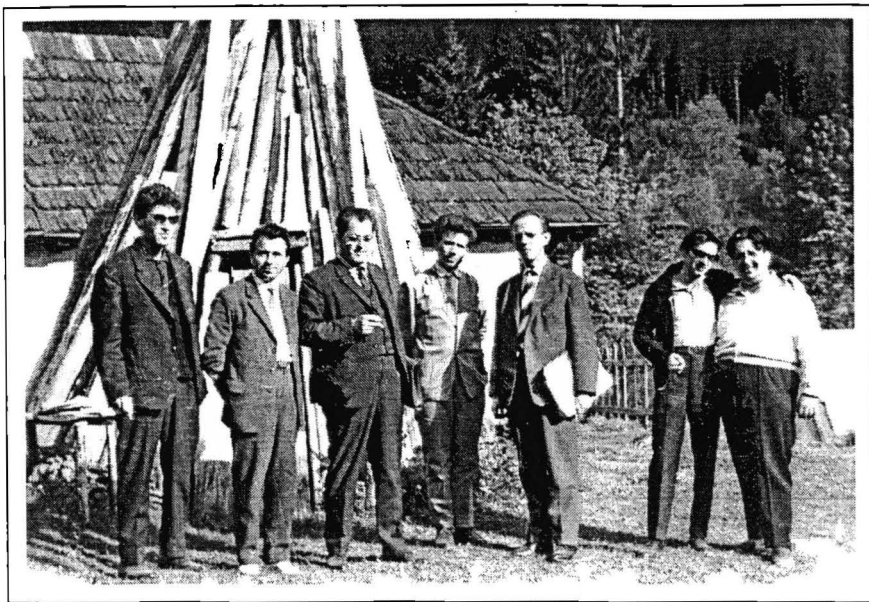
Iulian Antonescu era iubit și stimat nu numai de studenții și profesorii Facultății de istorie-geografie, ci și de studenții și profesorii întregului Institut pedagogic. Deseori la lecțiile lui Iulian Antonescu puteau fi văzuți studenți și profesori de la alte facultăți. Iar în cazul prezentării unor conferințe, sălile deveneau neîncăpătoare.

Personalitate puternică și originală, un om cu pregătire tinzând spre desăvârșire, un om de rară noblețe sufletească, slujind adevărul istoric, Iulian Antonescu a fost un profesor distins al învățământului superior băcăuan.

Cinstit, de o exemplară moralitate, Iulian Antonescu a fost un mare prieten al oamenilor, la mulți le rămânea credincios chiar când ei nu mai erau vrednici de credința și iubirea lui.

Acum, după ce s-a retras în lumea umbrelor, pentru a-și găsi liniștea în pământul sfânt al Moldovei, ferit de urile și răutățile celor care i-au grăbit plecarea, putem spune că ***Iulian Antonescu rămâne în amintirea noastră ca un mare om de cultură, istoric și arheolog de larg orizont științific, eminent muzeograf și distins universitar.*** Pentru cei care l-am cunoscut și iubit, pentru studenții și colaboratorii săi de catedră, Iulian Antonescu n-a plecat, a rămas și va rămâne !

Prof. dr. Ioan Mitrea

Muzeul etnografic de la Durău - Ceahlău
Vasile Iacob, Ioan Mitrea, Gheorghe Bunghez, Viorel Căpitanu, Gheorghe Botez
Mircea Sfârlea, Iulian Antonescu

PROFESORUL IULIAN ANTONESCU. IN MEMORIAM

O ciudată și adesea firească, alteori nedreaptă uitare - remarcam cu ani în urmă într-un articol - însoțește posteritatea unor profesori de notorietate. Oameni care au strălucit prin vervă oratorică, talent polemic, capacitate organizatorică și idei tipărite sunt treptat înconjurați, după stingerea fizică, de un cerc de singurătate amară. Și numai generații îndepărtate, printr-un capriciu al sortii, refac în noi sinteze contribuția înaintașului, dând astfel lustru proaspăt efigiei patinate de timp. Unii impresionează prin erudiție și tomuri tipărite, însă, austeri, nu creează școală, nu au discipoli. Dar sunt și profesori care cultivă prietenia științifică în gradul cel mai înalt și sunt înconjurați de afecțiunea mai tinerilor colaboratori. Vocația lor pedagogică se transferă la urmași într-o etică a cercetării științifice; exemplul luminos al profesorului dăinuie în aceștia nu atât prin amintiri de esența anecdoticului, cât mai ales prin forța chipului înnobilit de generoase idei ce au menirea de a convinge. Din această categorie de izbânzi ale naturii se desprinde și profilul profesorului Iulian Antonescu. În multe privințe a îndeplinit muncile ingrate ale pionieratului, fie în primii ani de existență a centrului universitar de la Bacău, fie ca membru în colegiul redacțional al revistei "Ateneu" în noua ei serie. Și chiar ca proaspăt director al muzeului regional de atunci a făcut tot muncă de pionierat. Dar, în fond, care profesor nu face perpetuu o astfel de muncă, în sensul lucrului cu noi și noi generații? Meritul lui Iulian Antonescu ține, cred, de o anume morală prin care

profesorul urmărea conștientizarea personalității în formare, aflate sub impactul istoriei.

Eram elev în clasa a VI-a într-o comună situată între Piatra Neamț și Bicaz. Acolo a venit într-o zi să ne vorbească despre importanța istoriei, considerată de el drept prima dintre discipline, un student a cărui fizionomie impresiona mai ales prin contrastele create în timpul scurtei expunerii: pe de o parte, înalta elevație a privirii tocmai în planul opus al clasei, peste elevii auditori, ca și cum aceștia ar fi fost totalmente ignorați, pe de alta, accelerarea ritmului vorbirii în răstimpuri cu o participare afectivă extraordinară, parcă sub efectul - mă gândeam mai târziu - unei combustii interioare teribile. Profesorul se răzvrătea împotriva unei nelegiuiri a istoriei ori contra unui tiran pe care-l desființa într-un suflu oratoric scurt, pentru ca în cele din urmă fraza să poposească într-o oază de calm suveran; atunci cobora și privirea lui în dreptul ascultătorilor înmărmuriți, și o relaxare se așternea parcă pe profilul oratorului, exprimată prin lăsarea colțurilor gurii în semnul unei blazări sub care se întrezărește de obicei conștiința zădărniciilor celor omenești.

Aveam să-l revăd la Bacău, ca student al primei promoții a Institutului pedagogic. Iulian Antonescu ne predă cursul de limbă latină. Peste câțiva ani a predat și istorie până când, spre părerea de rău a băcăuanilor, a plecat la București unde a avut și satisfacții, dar și multe amărăciuni și unde, mai la o parte îl așteptau erodarea fizică și surprinzătorul sfârșit. Era un vorbitor extraordinar, cu neputință de transcris. Cel mai adesea, se exprima de o manieră oratorică populară, cu largă accesibilitate la înțelegerea șirului de idei. Din păcate, tipărirea cursurilor sale ar fi acoperit numai ideile, nu și spectacolul vieții acestora. **Latina - "limbă moartă", cum o definește studentul acrit de atâtea aride abstracțiuni - devenea cea mai vie limbă prin verbul strălucit al profesorului. Categoriile gramaticale se logodeau, se înrudeau compunând viața unei culturi și civilizații superioare**

și atât de palpabile, încât faptul uman răzbătea peste milenii, aducând în lumina trepidantei existențe contemporane semnificative segmente de viață coborâte în receptacolul uriaș al morții. Însuși profesorul avea o înfățișare pe măsura acestor transfigurări: când oficiind în chip pontifical, când de o mobilitate ironic-socratică, adesea histrionic și pus pe ghidușii, ca deodată să te descumpănească, retras sub o mască hieratică, surprinzându-te nepregătit pentru asemenea treceri dintr-un registru în altul. Periplul acesta - m-am întrebat și eu dacă regizat ori spontan - avea efecte nu doar vecine cu arta actorului, ci în planul unei reconsiderări mai adânci: ți-i închipuiai lesne pe împărații romani, ca și pe sclavi, drept contemporanii tăi, capabili de înălțări și scăderi ale gândului, de bunătate sufletească, dar și de patimi mărunte, adică oameni. Rigiditatea temutei discipline dispărea ca prin farmec. Profesorul era de o generozitate desăvârșită. Erudiția nu l-a uscat sufletește. Umorel, candoarea și gravitatea erau la locul lor în persoana acestui aparent sibarit dar neasemuit cavaler al ideii. Indiscutabil că era demn de categoria acelor "oameni care au fost" dintr-o splendidă carte a lui Nicolae Iorga. Dar noi, mult mai modești, nu-l considerăm ca pe unul care a fost, ci ca pe unul care există o dată cu noi și dincolo de clipa efemeră.

prof. Victor Mitocaru

Iulian Antonescu -
desen apărut în revista
studențească "Gaudeamus"
nr. 4 din 14.I.1971 - Bacău

Studenții de la Facultatea de Filologie din Bacău cu profesorul lor, Iulian Antonescu

ÎN AMINTIREA UNUI MARE MUZEOGRAF IULIAN ANTONESCU

Comemorăm azi, cu pioasă aducere aminte, pe Iulian Antonescu aflat înaintea noastră pe celălalt tărâm, pe care toți îl vedem cu mult mai bun.

Rememorăm în mod solemn această personalitate care, mai mult de trei decenii, a ctitorit muzee identificându-și viața cu viața acestor lăcașuri, care a iubit mult pe slujitori pe care i-ar fi dorit pe cea mai înaltă treaptă a ierarhiei sociale.

L-am cunoscut pe Iulian în toamna anului 1951 când, ca și el, devenisem proaspăt student al Facultății de istorie din București. Atât în primii doi ani cât și în ceilalți trei, cât am fost colegi de grupă, contactele noastre au fost sporadice și aproape protocolare. Pentru că Iulian a fost în perioada studenției un solitar. Părea desprins de realitate umblând cel mai adesea înveșmântat în haina propriilor gânduri.

Era profund decepționat. Dorise să devină chirurg dar originea socială-fiu de colonel-se vădise o stavilă imposibil de surmontat. Primul contact mai serios cu viața, prima decepție. ***Astfel medicina a pierdut un prezumtiv mare chirurg dar muzeul românesc a câștigat astfel, nesperat, pe unul din cei mai fecunzi și devotați din slujitorii pe care i-a avut.*** O compensație care nu anulează vinovăția celor care aplicau, în mod stupid, și aberant, lupta de clasă într-un sector cheie al vieții sociale, poate cel mai important.

Și, cred că sunt în consens cu Iulian când, amintind acest decepționant episod al vieții sale, nu pot să nu remarc cât de repede uităm - vai și unii din noi sunt și istorici -

învățămintele istoriei.

Colegii și profesorii au remarcat rapid inteligența sa uimitoare întrecută de ineputizabila sa memorie hrănită intens din cea mai fragedă vârstă cu lecturi din cărți printre care făcea deseori incursiuni, comentând fapte, evenimente, personalități-atribuia un rol deosebit personalităților și cred că nu greșesc-comentând totul sub un neobișnuit unghi de vedere.

Astfel, după studii strălucite la Universitatea din București, proaspătului absolvent, lui Iulian Antonescu i s-a mai făcut o nedreptate, de altfel, evident în numele aceleiași lupte de clasă, neacordându-i-se ca și altora, de altfel, tot meritoși, locul pe care-l merita în sistemul de învățământ superior. S-a retras pe meleagurile natale descoperindu-și astfel fără să vrea marea vocație a vieții sale. Ar fi putut să se consacre cercetării pentru care era deosebit de înzestrat sau să îmbrățișeze atât de seducătoarea carieră didactică în învățământ. A preferat să facă apostolat într-un domeniu unde totul trebuia făcut, într-o profesie lipsită de statut social atunci și în multe privințe și astăzi.

A pornit astfel la un drum nou și lung în care cele mai serioase obstacole nu erau întodeauna cele de ordin material cât cele care derivau din lipsa de înțelegere (unele din simptomele sindromului românesc).

Și astfel cei mai frumoși ani ai vieții sale au fost ani de luptă-și să știți că acest concept de luptă de aici nu-i o metaforă-în cadrul fostei regiuni Bacău. Ceea ce a făcut Iulian în cei 15 ani cât a lucrat acolo ar încăpea într-un tom. Prefer să sintetizez aceste realizări și să relievez trăsăturile proprii acestei personalități de excepție, trăsături care explică pe Iulian de atunci și de mai târziu.

În 1971-când a plecat la București la nou înființatul Consiliu al Culturii, Iulian lăsa în urmă ceea ce nu găsisese la venire : o rețea bine încheagată de muzee în actualele județe Bacău și Neamț și o legendă. Dvs. știți din experiență cât de greu se face o expoziție, că este și mai greu să faci un muzeu, dar să construiești o

rețea de 15 muzee, când totul lipsește: clădiri, patrimoniu, bani, specialiști, apare ca o performanță extraordinară.

Și astfel, visătorul din amfiteatrele și culoarele Facultății de Istorie a devenit în scurt timp un aprig realizator, un pragmatic inflexibil, o personalitate care a căpătat notorietate devenind aproape o legendă. Perseverența, deosebita sa inteligență, ca și o intuiție aproape infailibilă în descoperirea modalităților de rezolvare, persuasiunea sa neobișnuită, din care nu lipseau nici gesturile teatrale, l-au ajutat, printre altele, să găsească soluții problemelor.

Deschidea uși închise pentru alții iar când argumentația logică eșua, recurgea la soluții originale, evident mai puțin ortodoxe.

Amintiți-vă episodul sechestrării contabilului șef plimbat într-o dubiță până când a acceptat să semneze un document pentru finanțarea unui obiectiv important de la Roman, după ce până atunci nimic nu putuse înfrânge acribia zeosului om al cifrelor.

Dvs. l-ați cunoscut bine. Dar rareori figura sa jovială, remarcile sale spirituale, bonomia lui, mărturiseau zbuциumul său lăuntric acuzat de permanentă luptă cu inerția birocratică, mărginirea intelectuală și nu de puține ori reaua voință care blocau inițiativele sale și bunul mers al treburilor publice.

Era foarte penetrant. Deschidea chiar și ușile cele mai ermetice. A folosit acest dar pentru binele rețelei și a slujitorilor ei.

A făcut enorm de mult bine ceea ce spune mult vis a vis de disponibilitatea umană. Zilnic îl așteptau la birou numeroși solicitanți rugându-l să intervină pentru ceva sau cineva. Și nu erau prieteni sau cunoscuți, nu ! De cele mai multe ori prieteni ai prietenilor, prietenilor săi sau cunoscuți ai cunoscuților lui. Nu refuza pe nimeni. Încearca chiar și atunci când erau puține speranțe pledând ca pentru propria sa cauză.

O încadrare, o locuință sau alte necazuri personale sau profesionale.

Nu putea suferi prostia, obtuzitatea semenilor săi. Nu de puține ori aveam discuții privitoare la eternele slăbiciuni umane, atât de răspândite în peisajul nostru.

Iulian considera că prostia nu cunoaște granițe, bariere de vârstă, clasă, sex și că este mult mai răspândită decât suntem noi dispuși să o admitem. El mergea foarte departe în acest sens incluzând în sfera acestui concept atât neînțelegerea unor probleme simple, actele lipsite de logică cât și deciziile neprecedate de o evaluare preliminară a implicațiilor. Considera că nici un tip de societate nu este imun la efectele acestei tare umane dar că totuși societatea occidentală, prin organizare, raționalism și prin promovarea unui sistem de criterii care cerneau serios valorile, reușește să reducă în mod considerabil efectele acestei, să-i spunem, maladii sociale.

Îl uimea paradoxul oferit de societatea românească, care deși alcătuită, în general din indivizi inteligenți nu reușește să găsească modalități convenabile de a anula efectele acestui sindrom. Pentru că Iulian nu a făcut greșala, pe care mulți dintre noi suntem tentați să o facem, că de prostie ar suferi doar cei lipsiți de pregătire școlară. Nu. Multe din deciziile, actele unor persoane cu pregătire superioară, a unor factori de decizie, pot fi ușor încadrate în sfera acestui cuprinzător și răspândit concept.

Iulian a detestat și a deplâns în egală măsură conflictele interumane care evoluau adesea în conflicte profesionale și care antrenau din nefericire un număr cu mult mai mare decât pe cei doi protagoniști inițiali și care afectau în mod nefericit activitatea unei întregi instituții. Este, din păcate, o altă plagă a societății noastre.

Iulian a trebuit să medieze de multe ori conflicte de acest gen. Dar câte brigăzi și comisii nu erau trimise anual pe teren pentru astfel de manifestări ! El, liberalul, spiritul tolerant, deplângea neputând înțelege accesesele de autoritate ale unor conducători și răspunsul adecvat al unor

subalterni care stătea la baza multor conflicte. Era convins că, multe din aceste nedorite conflicte s-ar fi stins înainte de a se dezvolta.

Cercetând etiologia acestor nedorite manifestări găsea că la baza lor se aflau aproape întodeauna trăsături precum:

Vanitatea (veșnica vanitate umană), incapacitatea de comunicare, lipsa de toleranță, orgoliul, supradimensionarea propriei valori, crize de autoritate, trăsături care se condimentau cu doze diferite de pizmă, gelozie profesională, răutate, intrigă și altele asemenea care zac în stare latentă în străfundurile eu-ului uman și sunt mobilizate de multe ori de minore accidente ale vieții noastre cotidiene.

Neplăcut era și faptul că multe conflicte depășeau perimetrul instituțiilor respective devenind publice. În îndârjirea cu care se urmăreau protagoniștii, se recurgea la mijloace neelegante: anonime semnate: "un grup de comuniști", "în numele unui grup de oameni ai muncii", turnătorii chiar. Acestea ajungeau pe biroul autorităților locale.

Efectele sunt ușor de înțeles.

Cum spuneam, Iulian a trebuit să medieze de multe ori conflicte izbucnite într-un spațiu muzeal sau altul. Își folosea autoritatea, capacitatea de persuasiune pentru a face pace. Evident nu i se datorau. Și acum îmi amintesc uluirea, stupefacția care l-a cuprins într-o astfel de împrejurare.

Odată ne-am deplasat la un mare muzeu din provincie cu o brigadă - cum se spunea pe atunci - să aplaneze un astfel de conflict izbucnit între director și o șefă de secție. Ambii, vârfuri în domeniile lor dar primul, directorul, cam autoritar-după părerea unora iar șefa de secție posesoarea unei limbi ascuțite și neobosite.

A fost greu, foarte greu. Discuții individuale repetate, repetate ședințe de analiză, dezvoltări etc. Cred că aici în sală sunt participanți la acest episod. Iulian a întrebuițat toate mijloacele de care dispunea, autoritatea, puterea sa de

persuasiune și până la urmă a reușit să-i convingă pe beligeranți să facă pace.

Iulian era radios. Pleca satisfăcut. Și iată că pe peronul gării în așteptarea trenului, la un moment dat, directorul respectiv îl trage ușor deoparte pe Iulian șoptindu-i o ultimă întrebare:

"Ce credeți tov. director, ce aș putea face s-o înlătur totuși pe asta....?"

Vă imaginați stupefacția lui Iulian care-și vedea astfel eforturile prăbușindu-se atunci când era mai sigur ca niciodată. A fost, cred, singura dată când spontanul inteligent care găsea întodeauna răspunsuri sau replici, câteodată scânteietoare, a rămas cum spun francezii bouche bée.

Multe din realizările lui nu pot fi disociate de contribuția lui Jeni, soția sa, care l-a înțeles, secondat și sprijinit și cu care a împărțășit numeroasele clipe de amărăciune ca și puținele bucurii de care a avut parte.

La încheierea acestei rememorări, deplâng odată mai mult dispariția prematură a acestei distinse personalități, a omului generos și delicat, a gentilomului care a fost în toate împrejurările vieții Iulian Antonescu.

Fie ca memoria lui să ne călăuzească pașii amintindu-ne mereu că toate problemele vieții pot fi soluționate cu tact, înțelegere și un dram, măcar un dram de generozitate, trăsătură care a caracterizat întreaga viață a acestui gentilom intrupat în spațiul nostru. Încă o dată: Fie-ți țărâna ușoară Don Antonio !

prof. Aurel Moldoveanu

Banchetul de la Restaurantul Trocadero la terminarea facultății.
Profesorii E. Condurachi și D.M. Pippidi, studenții: I. Antonescu, A. Rădulescu,
C. Dumitrescu, V. Niculescu (Moisiuc), A. Modoveanu, C. Niculescu

Profesorul Ion Nestor, Viorel Sârbu,
studenții: Carmen Dumitrescu și Iulian Antonescu

OM DE ÎNALTĂ ȚINUTĂ MORALĂ AMINTIRI DIN ÎNTUNERIC...

Când te vedea necăjit, mânios, ba chiar revoltat, te trăgea de-o parte și te întreba oferind verbului acea inconfundabilă catifelare a sufletului său:

"să-ți aprob o săpătură unde vrei și de câte fonduri ai nevoie că să scot eu banii", asta dacă te știa arheolog ! De multe ori mă gândeam atunci cum reușea să mulțumească și pe ceilalți muzeografi, critici de artă, restauratori, cercetători și sute de salariați și colaboratori ai Ministerului Culturii. Pe urmă, discret îți punea degetul pe rană: "ai vreun necaz cu cineva din minister!?".

Om de înaltă ținută morală, Iulian Antonescu făcea parte dintr-un strat psiho-social de excepție, din care nici nu a vrut să iasă, și cred, dacă ar fi încercat, nici n-ar fi reușit.

Părintele său, ofițer superior al armatei regale române, transmisese feciorului o dublă genă, o nesecată și avidă cunoaștere și recunoaștere a istoriei poporului român, înnobilită permanent de un talent viguros spre literatură și artă. Sensibil prin naștere, Iulian Antonescu și-a însușit umanismul fără efort, devenind nu numai reprezentantul unei generații de istorici, dar și un caracter de excepție într-o lume urâtă, unde caracterele erau tolerate din necesități și rațiuni politice. L-am auzit de câteva ori dialogând cu mai marii zilei, disatanțându-se prin ținută și verb.

Peste fraza-i bogată plină de alegorii și metafore presăra cu abilitate de prestidigitator o nuanță de ironie amăruie. "Ei ți-a plăcut ?" Ne întreba satisfăcut. În război

permanent cu un personaj negativ, Iulică, așa cum îi spuneam noi, era alături de ...cei mai înverșunați adversari ai demolării, ai distrugerii monumentelor și ai faimosului plan de rectorie a Bucureștilor. ***Mă întreba, cu ochii în lacrimi, despre Pantelimon sau Văcărești: "cum e posibil să existe atâta prostie și inconștiență, să ne îngropăm noi înșine istoria.. Măine ce se va scrie despre acești scelerați ? Un monument nu reprezintă vrerea unui om, boier sau voievod, ci testamentul în piatră sau cărămidă al unei epoci, al unui moment de cultură și civilizație".***

În fața dezastrului, mărturisea regretul ostașului căruia i s-a luat arma și este trecut în rezervă. "Nu știu cum este mai bine, să-ți astupi urechile și să-ți pui solzi pe ochi, în nepăsare și indiferență, sau dimpotrivă să fii în mijlocul lucrurilor să dai ochi cu bestiile și să încerci să le schimbi condiția de fiară".

Îmi aduc aminte cât de îngrijorat era după desființarea D.P.C.N.-ului.

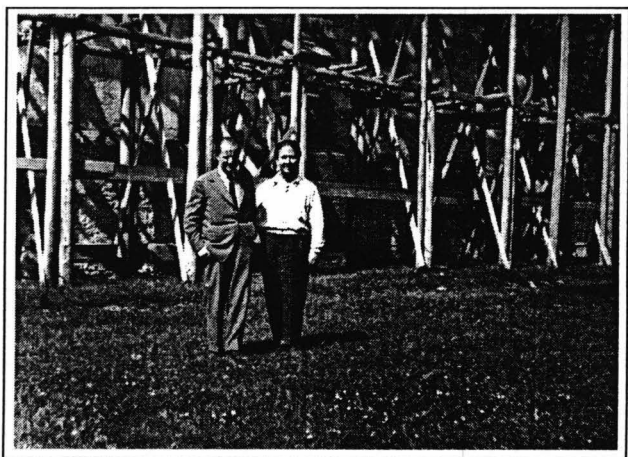
"De acum încolo au cale deschisă, vor silui monumentele după cum vor avea poftă și ghes, iar patrimoniul va ajunge o ficțiune !" Și așa a și fost, pentru cei ce am trăit momentul acela, când într-o noapte au înghețat 105 șantiere pe teritoriul României ale D.P.C.N.-ului-în fond noaptea Sf. Bartolomeu pentru Patrimoniul Național, când, nu numai că s-au oprit lucrări de restaurare în curs de finalizare, cum a fost cel de pe șantierul Mănăstirii Putna și altele, dar s-au și irosit, cu bună știință, bunuri în valoare de peste un miliard (valoare ante 1989)-și mai ales profesorului Iulian Antonescu i-au creat zile de coșmar: "Pe lângă dureroasa pierdere a monumentelor, vom pierde obiectivele noastre de restaurare, dar și mai grav, echipele de profesioniști, lucrători, meșteri, ce-i adunasem cu atâta osteneală !"

Ca Director General al Muzeelor, Iulian Antonescu împletea fără dificultate vocația specialistului, de înaltă clasă, cu o umanitate nedisimulată. De câte ori la Muzeul

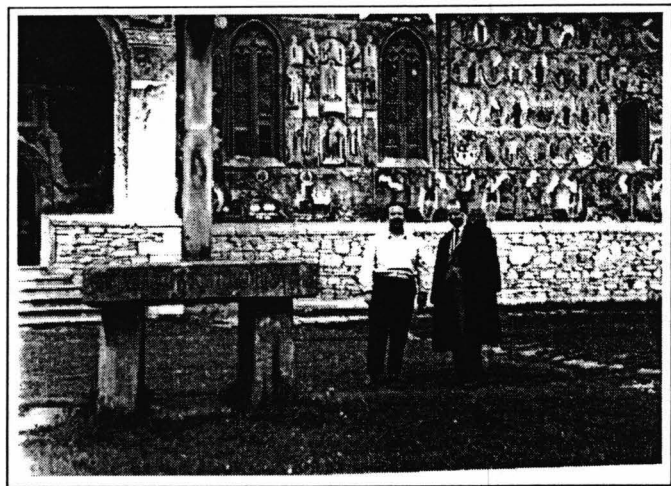
de Istorie și Artă al Municipiului București, invitat fiind, nu stingea măruntele conflicte apărute printre noi cu acea "superbie" a spiritului ce nu se lasă plecat și întinat de mărunțișul vremii ! De la început și până la concluzii discursul său părea o veritabilă vrajă, purtându-ne în zonele inefabile ale înțelegerii actului de cultură ce trebuia, noi acolo în Muzeu, să-l legitimăm și să-l sporim. "O țară nu poate trăi, ne spunea maestrul, fără muzee, nu fiindcă și-ar îngropa propria-i memorie, lipsind-o de mărturiile exponatelor, ci fiindcă o instituție muzeu reprezintă acea severă obligație pe care o au generațiile de a-și împrumuta una alteia ceea ce au mai de preț."

A murit victimă a trăirii sale prea intense amplificată și de multele neazuri pricinuite de alții în decursul timpului, dar opera lui trăiește de-alungul și de-a latul țării în muzee, în metereze de cetăți, în ziduri de mănăstiri și castele și mai ales în inimile noastre !

prof. Radu Ciuceanu

1963, Profesorul Dionisie M. Pippidi și Iulian Antonescu la mănăstirea Dragomirna

1963, Iulian Antonescu și prof. Dionisie M. Pippidi la mănăstirea Sucevița

IUBITORUL DE POEZIE

Preocupările lui Iulian Antonescu pentru frumos, pentru literatură și arte, au fost permanente. Ele țineau de educația pe care o primise în familie dar și de înclinația sa către tot ceea ce înnobila sufletul și mintea. Fără-ndoială faptul trebuie luat în considerație și ca o parte a excelenței sale culturale umaniste, în care principiul platonice "la adevăr se accede prin mijlocirea frumosului" (luat în sens etic dar și estetic) funcționa exact și permanent. Sigur că la aceasta a contribuit din plin calitatea sa de istoric, cunoașterea cuprinzătoare și în profunzime a faptelor lumii și mai ales cele ale împăraților, regilor și generalilor, care nu o dată au fost exemple vrednice de urmat de către noroade. Vitejia, cinstea, dreptatea, patriotismul erau trăsături de caracter ce înnobilau aceste elite care au rămas în istorie luminoase exemple pentru urmași. Iulian Antonescu, în cinstea și generozitatea lui funciară, iubea temeinic aceste elite, și, în vestitele sale "conferințe publice" de la Bacău, le evoca cu har și mare pasiune, el, oratorul de invidiat care era. La acestea îl ajuta imensa-i memorie! Putea să citeze <<par coeur>> pagini întregi, din domeniul istoriei mai ales, dar și din literatură, religie, etc. Era, cum îi spuneam noi, o bibliotecă pe două picioare. Povestea cu un farmec de neegalat iar sălile arhipline îl ascultau în extaz. L-am însoțit, un timp, la aceste memorabile întâlniri cu publicul, eu realizând mici recitaluri poetice în legătură cu tema susținută de distinsul meu prieten. A fost o perioadă culturală fecundă, atunci, la Bacău (anii '65 - '72) în care revista Ateneu (al cărui redactor șef eram) a jucat un rol important.

În acest interval s-a produs colaborarea lui Iulian Antonescu (ca traducător de poezie) la Ateneu. De altfel, el

făcea parte din colegiul de redacție și participa la ședințele de sumar, iar contribuția sa la discuții era foarte apreciată. Această relație foarte strânsă a fost de natură să-l incite și determine în a deveni și traducător de poezie. Se șita că, în taină, profesorul Antonescu scria poezie, așa că propunerea noastră nu l-a găsit nepregătit. Și-a ales singur timpul poetic: Evul Mediu cu a sa poezie salonardă, de vitejie și dragoste a poezilor provensali, din Țara Galilor, din Catalonia, din Scandinavia, ba chiar din îndepărtata Japonie. Așadar, niște drumuri mai puțin bătute sau chiar neștiute la noi. Aceasta se explică, mai ales, prin firea-i de cavalier, asupra căreia lecturile de poezie din adolescență lăsaseră urme profunde. Evul Mediu, atât de blamat într-o anumite perioadă, profesorul Antonescu ni l-a descoperit ca fiind un timp al luptelor cavaleriești, al saloanelor literare princiere, al doamnelor tânjind după iubire, al iubirilor aducătoare de fericire și moarte. Prin publicarea acestor traduceri, revista Ateneu a câștigat în calitate și în interes în fața cititorilor și a lansat și consacrat un traducător, mare iubitor de poezie. Răsfoind, azi, colecția revistei, la aproape un sfert de veac de la aceste întâmplări culturale, îmi dau seama, încă o dată, de seriozitatea întreprinderii lui Iulian Antonescu și de autenticul său har liric. Da, pe lângă importantele-i preocupări de arheolog, de profesor și director al muzeelor, acest om avea patima charismatică a poeziei.

Ceea ce se constată de la început în traducerile sale lirice, este, așa cum aminteam, opțiunea-i pentru creațiile cavaleriești. Fie că e vorba de Guillaume al IX-lea - Conte de Poitiers, de Bertrand de Born - Sire de Hautefort, de marele Charles d'Orleans - Prinț din casa domnitoare a Franței etc., sau de ciudații poeți nordici, ca și de cei din Țara Soarelui-răsare, toți au acea trăsătură a înaltei ținute morale, a demnității cavalerului: cinstit, curajos, de neînduplecat cu josniciile. Iată o mostră din Roger de Lorria (*"O spada mea, amică credincioasă! / Tu-mi amintești oriunde și oricând / Să nu-mi pătez onoarea vreodată, / Cum*

n-au mușcat din tine / Ruginile nicicând..." și, de asemeni din Mosen Zalba - cavalier maur convertit: "Mă simt creștin, când dau setos / În dușmanul necredincios / Și până-n tălpi mă știu creștin / Când sorb din rubiniul vin..." și, încă scandinavul Thormodr: "... Mâine va fi mâine cu sau fără noi / Azi în ieri se schimbă fără-a noastră știre / Aruncați în mare grijile ce mint / Aruncați în valuri clipa de iubire / Hohotiți în cor!"

O bună parte a traducerilor sunt din poezia de dragoste a poezilor cavaleri. Este o reală bucurie a lui Iulian Antonescu să-i așeze în limba română. În aceste versuri se simte și mai din plin disponibilitatea lirică a traducătorului. O expresie poetică generoasă, cu inflexiuni armonioase redă bogata gamă a poemelor în discuție, fie că e vorba de invocația luminoasă, de durerea despărțirii sau a morții, de marea bucurie a revederii, etc. Traducătorul face acest lucru, parcă și dintr-o datorie față de cei în cauză: se știa și se știe încă destul de puțin despre această fațetă culturală din acei timpi; din această cauză strădania lui Iulian Antonescu merită prețuită în plus. Iată în continuare, câteva strofe din această lirică de iubire, scrisă uneori nu doar cu pana dar și cu spada: "... Tainic, alte răni deschise / Port acum în trup și sufăr / Pentru-a lor tămăduire / În zadar mi-ai da năframa!..." spune delicatul Arnaut de Mareuil; sau iată un fragment din Cântec închinat frumoasei Stengerdr, al scandinavului Kormakr Ogmundson (sec. X) "... Și de fiecare dată, / Pătimaș, dar cu sfială, / Tembrăcam, Stengerdr, frumoaso / Tot în aur, de la creștet / Pân'la sânul greu de salbe / De la sâni până la șolduri / Coborau, în vâl, mătăsurii / Unele cu stropi de sânge / nespălat de apa mării / Stropi de sânge, Stropi de sânge..." și încă din prea-liricul Charles d'Orleans: "... Să te sărut cu dușmănie / Setos, flămând, năvalnic, dur / Dar nu cutez. Vrăjit, vai mie / Rămân uimit, sfios și pur... / Și-am să păstrez sărutul meu / Balsam de doruri, mistic leac, / Ca să ți-l dau neprihănit / Când ne vom naște... în alt veac".

Sigur, preocuparea lui Iulian Antonescu pentru poezie rămâne un violon d'Ingres în comparație cu trudnica și uriașa activitate desfășurată pe tărâmul organizării rețelei muzeistice din România. Totuși clipele dăruite acestei bucurii n-au fost puține, dar ceea ce a înfăptuit și în această secțiune a creației sale rămâne făcut cu har și aleasă știință a cuvântului încărcat de adevăr și emoție autentică. Fără-ndoială, o carte cu aceste traduceri ar fi un dar așteptat de iubitorii de poezie din țara noastră.

poet Radu Cârnelci
București, iulie 1992

Traduceri din poezia medievală de Iulian Antonescu

Poezie scandinavă

KORMAR OGMUNDARSON (sec. X)

Cântec închinat frumoasei Stengerdr

*Ca să-ți merit dragostea,
M-am luptat cu vântul, marea,
Și cu fierul am smuls aur,
Aur mult am smuls cu fierul
De la crai și împărați.*

*Mănăstirilor, odoare
Târgurilor greu tribut,
Vaselor grecești³ și galle⁴
Vamă le-am cerut cu prețul
Sângelui ce-a curs șiroaie.*

*Și de fiecare dată,
Pătimaș dar cu sfială,
Te-mbrăcam, Stengerdr, frumoaso,
Tot în aur, de la creștet
Pân-la sânul greu de salbe.*

*De la sâni până la șolduri
Coborau, în val, mătăsurii,
Unele, cu stropi de sânge
Nespălat de apa mării,
Stropi de sânge, stropi de sânge...*

*Până-n ziua blestemată
Când, întors pe Foca Albă⁵
Am aflat la țarm, cumplita
Veste c-ai plecat cu Thorfyn,
C-ai nuntit cu Thorfyn-Ursul*

*Am chemat la luptă cerul,
Marea, vântul și pământul!
Au rămas tocute toate,
La mușenia lor barbară,
Am răspuns cu aprig blestem.*

*Și-am pornit din nou pe mare
La dobânda mea vitează.
Alergând din zare-n zare...
Curge sângele șiroaie,
Rece mă privește cerul⁶*

*Țin în mâini vâl de mătase
Și privesc stropii de sânge...*

3) Bizantine

4) Irlandeze și bretone

5) Vestitul vas de luptă (drakkar) al poetului

6) Cerul, în înțelesul creștin, poetul fiind printre puținii skalzi ai secolului X creștinați

Publicat în "Ateneu", rubrica "Orfeu", iulie 1970, pag. 13

Trubaduri provenşali (sec. XII)

DELICATUL ŞI VOLUPTOSUL ARNAUT DE MAREUIL

*Rănila ce-am dobândit
În Turnir, la Bézier
Cu năframa ta, Frumoaso,
Le-am acoperit.*

*Un fior nimicitor
Am simţit atunci pe rană
Nu de moarte
De amor.*

*Rănila ce-am dobândit
În Turnir, la Bézier
Grabnic s-au tămăduit,
A făcut minuni năframa!*

*Tainic, alte răni deschise
Port acum în trup şi sufăr,
Pentru-a lor tămăduire,
În zadar mi-ai da năframa!...*

Publicat în "Ateneu", rubrica "Orfeu", iunie. 1970, pg. 13

delicatul și voluptuosul
Amant de Mareuil no. 29.

Rânile ce-am dobândit
În Turmă, la Béziers
Cu esarfa ta, frumoasă,
Le-am acoperit

Un fier nimicitor
Am simțit atunci pe rână
Alte de mirate, de amor

Rânile ce-am dobândit
În Turmă, la Béziers
Grăbnie s-au tăvănit
A făcut nimiciri răpăna!

Tânie, alte rani descluse
Pot acum în timp și răpăna.
Pentru-a lor tăvănit

În zadar mi-si da răpăna!

ODDA DOKKAN

Cocorul albastru

Autorul, personalitate complexă, cavaler rătăcitor, dramaturg și poet, duce o viață zbuciumată, amestecată în marile lupte feudale ale Japoniei secolului XVII; celebru prin opera sa, Odda Dokkan, rămâne un strălucit reprezentant al feudalismului japonez. A iubit o prințesă din casa Tokugava care i-a înșelat credința și nobilele sale năzuințe. Poezia exprimă acest sentiment.

*Din văzduh și lumină,
Tainic s-a plăsmuit
Cocorul albastru
Ce nu poposește nicăieri.*

*L-am văzut plutind
Și m-am înflorat
Tremurând sub pala de vânt
A chemării vrăjite.*

*Vâslind din aripi
M-a'ndemnat
La ultima pribegie
Și mi-a spus:
Ah! nici nu știi
Ce ușor e să ieși
Fără dureri, lin
Din tine însuși.*

*Trupul, netrebnică mânășă
De zale ruginite, rămâne în țărână
Iar tu zbori, departe, departe,*

- *Pasăre măiastră, nu pot!*
Am marea mea dragoste
Aici, pe pământ, carne și sânge,
Aidoma florii de cireș,
Petală și mireasmă.

Așa i-am răspuns atunci
Acum floarea mea de cireș
S-a scuturat
La atingerea altuia...

Unde ești, cocor albastru,
Să plutim sus, în văzduhul curat?

Publicat în "Ateneu", rubrica "Orfeu", sept. 1970, pg. 13

Poeți medievali din Țara Galilor (secolul XII)

GODEFROY DE MONMOUTH

Căința lui Lancelot

Regele meu, te-am trădat cu regina
Și-am călcat în picioare dragostea ta.
Dar numai femeia, ea, paortă vina,
Eu, nu stăpâne, jur, numai ea!

Rănit de moarte, te duce azi calul,
Ferecată în zale strângi durerea ta.
Rege, îndurare, te-a trădat vasalul,
Vai, regina mândră, jur, a fost a mea!

Cu lacome buze mi-a furat credința,
Pentru sânu-i dulce m-am făcut sperjur;
M-a-mbătat mireasma părului de aur,
Numai ea-i de vină, sire, încă, jur!

Ne-am tubit în taină, pătimaș, complice,
Cu privire hoată, dragostea-mi cerșea.
Te slujeam în lupte, pângărindu-ți patul,
Pentru vitejia-mi, plata fost-a ea!

Sușoteau curtenii, chicotit-au pajii,
Cunoștea povestea
Lumea dimprejur.
Se râdea cu lacrimi pe la curți străine,
Chiar pe socoteala regelui Arthur.

Sire, doar o vorbă, vestejește-mi crima,
Pălmuieste-mi chipul, fă precum ți-e vrerea!
Calcă-mă-n picioare, frânge-mă cu spada.
Mai cumplit ca fierul ucide tăcerea!

Nu-i ea vinovată, însumi port păcatul
Patimei de lacrimi, de noroi și jar
Pentru tot ce fost-a, simt în mine iadul!
Numai moartea, moartea, sire-ți cer ca dar!

Se-apropiau de mare. Stâncile bretone
Fremătau uimite de al ei tumult.
Regele-și oprește calul și suspină:
"CONTENEȘTE-ȚI CHINUL, AM ȘTIUT DE MULT..."

Ceață grea și deasă s-a lăsat năpraznic,
Pescărușii morții se roteau în jur...
Când seninul zilei a învins furtuna,
N-a rămas nici urma regelui Arthur.

Lângă malul mării, stâncele bretone
Înfruntau semețe vajnicul tumult.
Lancelot aude ca din depărtate:
"Contenește-ți chinul, te-am iertat de mult!"

Publicat în "Ateneu", rubrica "Orfeu", oct. 1970, pg. 13

Iulian Antonescu conferențind în județul Bacău

IULIAN ANTONESCU - OMUL

În activitatea mea profesională, social-obștească, de-a lungul celor aproximativ 40 de ani, am avut posibilitatea cunoașterii și stabilirii unor raporturi multiple cu diferiți colegi și prieteni cu care am conlucrat și conlucrez.

Figura lui IULICĂ ANTONESCU mi-a fost prezentată, aproximativ acum 35 de ani, prin intermediul a trei persoane la care am ținut extrem de mult: fratele, Georgel Ciută - profesor Pașcani - care-l cunoscuse pe IULICĂ ANTONESCU prin intermediul altor doi valoroși istorici (Victor Condurache - pe atunci reprezentantul țării noastre la UNESCO și prin nașul de cununie al fratelui - prof.Costică Florea - directorul Muzeului Unirii din Iași). A doua persoană, prin intermediul căreia l-am cunoscut pe IULICĂ ANTONESCU, a fost distinsul meu naș de cununie - Mișu Gheorghiu - pe atunci directorul Arhivelor Statului Bacău și șeful meu nemijlocit la aceeași instituție. Cea de-a treia persoană, a fost prestigiosul prof. de istorie Ionel Nacu, fost director al Liceului din Moinești, ulterior, directorul Filialei Piatra Neamț a Arhivelor Statului și care a stat câțiva ani buni cu chirie în casa părinților lui IULICĂ ANTONESCU din Piatra Neamț.

Cunoscându-l pe IULICĂ ANTONESCU pe aceste căi s-a stabilit de îndată între noi o comunicare mai mult decât colegial-prietenească, aproape frățească. La orice întâlnire ne îmbrățișeam, ne sărutam și ne consolam reciproc de starea în care instituțiile noastre (Muzeul regional de Istorie și Arhivele Statului) evoluau, indeosebi privind spațiile necorespunzătoare (Muzeul se afla cu sediul, ca intrus la

Secția de Învățământ, într-un birou din actuala clădire a Prefecturii Bacău, iar Arhivele Statului în câteva din încăperile de pe str. Oituz nr.27). IULICĂ ANTONESCU ne vizita frecvent și cu o aparență invidie pentru faptul că noi (Arhivele) eram în administrația M.A.I.-lui și s-ar fi întrezărit niște posibilități ceva mai bune ca instalare.

Deși IULICĂ îmi cunoștea prea bine convingerile politice, patronat fiind administrativ de M.A.I., mă tachina de câte ori ne întâlneam cu versurile de el ad-hoc făcute: "...Domn Jenică, domn Jenică/Mergem noi la Mititica?" (adică la Securitate). Ne întâlneam de fapt și pe acolo, "preveniți" (ca să nu spun anchetați) de lt.col.Iacob - anchetator penal de securitate.

IULICĂ ANTONESCU, așa cum bine este știut, era și un orator desăvârșit. Eu mă căzneau să nu fiu prea mult depășit. În cadrul fostului SRSC (Societatea pentru răspândirea Științei și Culturii) și apoi al Comitetului pentru Cultură și Artă, ne-am găsit deseori într-un tandem agreabil.

Manifesta - IULICĂ ANTONESCU - atâta încredere în oameni - respectiv și-n mine - că, atunci când l-am ales președintele Filialei Bacău a Societății de Științe Istorice, al cărei secretar științific eram, mi-a acordat deplina latitudine de acțiune, el susținându-ne prin toate mijloacele posibile. Nu vom putea uita cu ușurință Simpozionul Național de Istorie organizat de SSI, la Bacău, în 1968, respectiv la Liceul "Vasile Alecsandri" unde eram director: o reușită științifică de prestigiu pe plan național la care și-a adus o substanțială contribuție.

Înconjurat de colegi admirabili: Viorel Căpitanu, Costică Buzdugan, Vasile Ursachi, Vasile Florea, Ioan Mitrea, Constantin Sova, Sandu Artimon ș.a., IULICĂ ANTONESCU acționa degajat și pe deplin colegial cu încrederea OMULUI - OM. Destinul, pentru că IULICĂ credea și în destin, i-a oferit o viață conjugală admirabilă. În prezența distinsei sale Doamne - Jeny - IULICĂ a văzut întotdeauna colaboratoarea de nădejde, dar și ființa în fața

căreia se pleca cu smerenie, respect și profunde sentimente de considerație. IULICĂ a iubit-o pe d-na JENY la modul elevat posibil.

Admirator îndatorat al prestigioșilor săi profesori: Dionisie Pippidi, Ioan Nestor, Vladimir Dumitrescu, Emil Condurachi, Dumitru Berciu, Dumitru Tudor, Radu Vulpe etc., IULIAN ANTONESCU era la rându-i pe deplin apreciat de către aceștia și numai neșansa generată de politic nu i-a permis rămânerea în cadrul învățământului superior de îndată ce a terminat facultatea. Nu știu în ce măsură și-a găsit rezolvarea disputa științifică dintre prof. Vladimir Dumitrescu și IULICĂ ANTONESCU cu privire la forma de organizare social-economică în epoca străveche, fiindcă primul îl contesta (admițându-l numai ca factor de identificare a eredității în timp ce IULICĂ îl accepta chiar și în contemporaneitate.

Deși pe atunci nu-l cunoșteam - vara anului 1953 - cred că nu mă înșel - am făcut stagiu militar de convocare studentească împreună la Florești - Cluj. Cu toate că noi, cei de la istorie nu stăteam prea bine cu matematica și respectiv calculul elementelor inițiale de tragere artileristică, am făcut armata la artilerie. Îmi amintesc de un distins student bucureștean (eu eram din rândul studențimii ieșene) deci din alte subunități, care imita nespus de corect pe unii dintre profesorii săi, chiar pe crainicul de la radio ce prezenta buletinul meteorologic sau pe oricine altcineva. Era o adevărată desfătare și animație în jurul său.

Nu știu dacă am procedat bine sau nu, dar atunci când IULICĂ a fost promovat ca director general al Direcției Muzeelor pe țară, eu nu l-a invidiat prea mult, socotind cadrul bucureștean nu tocmai propice sensibilității lui IULICĂ. Am avut sau nu dreptate e greu de spus? Dar așa am gândit eu atunci.

Oricum, băcăuanii, nemțenii, romașcanii, botoșănenii, vasluienii, sucevenii, gălățenii, ieșenii, vrâncenii, moldovenii în general îl înțeleseseră pe deplin firea și valoarea. Dar,

IULICĂ ANTONESCU a intuit ca puțini alții, cerința națională și s-a dedicat pe de-a-ntregul cauzei științei și culturii istorice românești. Sunt sigur că, dacă ar fi astăzi printre noi și la modul fizic, ar constitui un factor dinamic și dârz privind lupta pentru reintegrarea neamului românesc.

La doi ani de la dispariția fizică neașteptată a MARELUI - OM - IULICĂ ANTONESCU - durerea ne copleșește, în continuare, pe toți cei care i-am fost aproape, amintirile le vom păstra dintotdeauna și IULICĂ va rămâne veșnic printre noi. Cinste soției și colegilor capabili de a-l comemora.

Cu aceeași durere și nostalgie pentru bunul nostru coleg și prieten, dar și cu nespusă admirație față de OMUL - IULICĂ ANTONESCU ȘI OPERA SA.

Al său confrate,
Prof.dr.Jenică Ciută

Casa donată de familia Antonescu pentru Muzeul de Științele Naturii
din Piatra Neamț

1952, Prof. Vladimir Dumitrescu, Hortensia Dumitrescu, Silvia Marinescu
și Iulian Antonescu pe șantierul de la Traian-Zănești

AMINTIRI

Afectată de pierderea neașteptată a lui Iulian Antonescu, încerc să scriu cu mare emoție câteva rânduri în memoria lui, considerând că acest lucru este prea puțin față de ce știu că a făcut el pentru cunoștințe și prieteni în general și pentru muzeografia și breasla muzeografică în special.

Îl cunosc de multă vreme. Prin anii 1959-1960 venise la București împreună cu soția, Eugenia Antonescu, să se intereseze de felul cum s-ar putea constitui și la Bacău o colecție de artă.

M-a surprins plăcut că, deși istoric de formație, susținea necesitatea înființării unui muzeu de artă la Bacău și mi-am zis încă de atunci că trebuie să fie un om cu o largă viziune, lipsit de egoismul profesiei sale, lucru care s-a și dovedit pe parcurs.

Auzise de mine că sunt severă.

După vizite repetate pline de amabilități, și cu o forță de convingere extraordinară, argumenta că vine în numele băcăuanilor "care doresc din tot sufletul să se bucure de valorile perene ale neamului și că spiritualitatea românească trebuie să fie la ea acasă și la Bacău ca oriunde în România", să mă roage să le aprob un împrumut de lucrări de la Muzeul de Artă al Republicii România. Sigur, nu am rezistat, ba peste o perioadă de timp am și fost de acord ca lucrările să le fie transferate.

Ani de-a rândul l-am auzit vorbind de foarte multe ori: mai întâi în Parcul Herăstrău, într-o sală de expoziții în care Muzeul din Bacău organizase retrospectiva Nicu Enea, apoi

la Ateneul Român, retrospectiva Aurel Băieșu. M-au impresionat două lucruri: dorința muzeului băcăuan de a face cunoscută în capitală creația artistică locală, dar mai ales, în mod cu totul deosebit frumusețea, calitatea și conținutul discursurilor ținute de un director de provincie despre cei doi pictori mai puțin cunoscuți la acea vreme. Tot atunci, cu aceeași competență, muzeograful organizator Eugenia Antonescu, a condus publicul venit la vernisaje prezentând operele respectivilor artiști.

Despre capacitatea și seriozitatea pregătirii profesionale de care dispunea Iulian Antonescu am avut prilejul să-mi conturez o imagine în desele deplasări făcute în țară pentru a ajuta și îndruma muzeele de artă. Ca să fie "practic și eficient", spunea el, se înconjură de specialiști în domeniu ca Viorica Dene, Carmen Răchiteanu, Marin Popescu, subsemnata și de alți muzeografi, neplăcându-i să se erijeze în "priceput la toate", deși era foarte capabil.

La întoarcere concepeam împreună diferite materiale, cuprinzând concluziile deplasărilor, pe care întotdeauna Iulian Antonescu își punea amprenta, găsind cu multă inteligență cele mai potrivite soluții.

În comisiile de achiziții îl admiram cum gândea și cu cât discernământ cumpănea ce era prioritar pentru muzeu, cu câtă ușurință pătrundea în domenii care nu-i aparțineau ca pregătire: și asta pentru că era un om deosebit de cult și cu vederi largi.

În Muzeul de Artă, în toate ocaziile nu a încetat să arate multă colegialitate, de multe ori luând apărarea muzeografilor în fața superiorilor.

Câteva trăsături îl caracterizează: iubea cu adevărat pe toți muzeografilor ca pe niște buni prieteni, ținea foarte mult la demnitatea lor, le aprecia efortul și capacitatea și vorbea despre ei ca despre "o elită a culturii care trebuie respectată și ocrotită".

Muzeografia, care era pentru dânsul o știință, trebuia să fie mereu susținută ca să progreseze.

Muzeele de rang național erau "nava amiral" care aveau misiunea să ajute toate "surorile mai mici".

Pentru că avea o oarecare încredere în mine nu s-a sfiit să-mi mărturisească ce dezamăgit și îndurerat a fost când, după cutremurul din 1977 s-a dat dispoziție ca toate colecțiile de artă din capitală să se strângă peste noapte. Pentru că s-a opus acestui lucru cât și organizării lor într-un local impropriu, multă vreme a fost obstrucționat și, deși era directorul Direcției Muzeu din Ministerul Culturii nu a fost admis nici la organizarea acestei instituții și nici la deschiderea oficială, nefiind pe listele de protocol.

Văzuse foarte multe lucruri interesante în străinătate: la întoarcere de fiecare dată transmitea oral tot ce i se părea că merită luat în seamă, sau aplica practic în muzeele din România.

Ținea foarte mult la prestigiul muzeelor românești pe care le considera că "sunt, prin importanța și valoarea lor, de rang european".

De altfel, am avut ocazia să aud, cu mare satisfacție, de la o cunoștință comună din Paris, că la Congresele I.C.O.M. Iulian Antonescu reprezenta cu onoare România și că susținea strălucit faima muzeografiei noastre, fiind considerat de reprezentanții din celelalte țări **"o capacitate și o inteligență românească"**.

Nu am să uit, când s-a întors din Mexic, de la un astfel de congres I.C.O.M., câte informații a transmis într-o conferință. Întreg publicul a rămas surprins ce date interesante a sesizat la o țară și la un popor cu o cultură și o civilizație cu totul deosebite.

Îmi făcea mare plăcere să particip la conferințele care le ținea în muzeul nostru sau la celelalte sedii care ne aparțineau - Muzeul Ceramicii și Sticlei, Muzeul Colecțiilor de Artă, casele Avachian sau Pallady-Răut - când te plimba cu ușurință de pe un continent pe altul, de la o civilizație la alta. Deși erau prezenți și alți vorbitori, dânsul te fermeca de-a dreptul.

În toamna anului 1981 Muzeul nostru de Artă a organizat o excursie de documentare în Bulgaria la care au

participat și soții Antonescu. Pentru mine și sunt sigură că și pentru ceilalți colegi, acea călătorie a adus un plus de farmec, de bucurie și inedit tocmai datorită prezenței lui. Mulți din grup îi căutau vecinătatea pentru că era deosebit de plăcut, de sociabil dar mai ales era foarte instruit.

Îmi aduc aminte cum la tot pasul găsea ceva interesant să ne spună din istoria Bizanțului, a Bulgariei sau a României, ancorând totul în contextul istoriei universale. Ne întrebam cum de posedă atâtea cunoștințe despre arta și monumentele Bulgariei și cum de putea face atâtea legături între culturi și civilizații? Era pur și simplu o încântare prezența lui "o bogăție" cum spuneau unii dintre excursioniști.

Ca mărturie a acelei călătorii de neuitat alături acestor "Amintiri" și câteva imagini surprinse de mine pe peliculă.

După întâmplările absolut reale, desprinse din noianul amintirilor petrecute de-a lungul anilor, continui cu câteva aprecieri întipărite adânc în suflet.

Când l-am văzut pentru prima dată, mi s-a părut a fi un tânăr cu gustul declamării și al gestului teatral. Când l-am cunoscut mai apoi, am constatat cât de bogat era dăruit de natură, cât de lirică îi era rezonanța spațiului interior și cât de acută percepția.

Ambasador entuziast și inteligent al muzeografiei naționale, Iulian Antonescu s-a dovedit a fi un veritabil prieten al celor care, ca și el, trudeau la fundamentarea unei profesii tolerată cu greu de către cei chemați să dea culturii girul lor de autoritate statală. I-a fost sortit acestui spirit, solid implicat în angrenajul culturii, să călătorească de la un capăt la altul al țării și să răspândească pe orbita drumului parcurs, prinosul lui de atașament și de înțelepciune. Asemeni marilor învățători peripatetici ai pulsului cultural universal, și-a risipit bogata-i cunoaștere punând în ecuație idei dominante ale domeniului cu propria lui inventivitate. Sconta pe stimularea potențialului intelectual al tineretului căruia, cu o firească generozitate, i-a strecurat în anii de formație un impuls modelator real și tenace.

Cu vocația profesorală unanim constatată, Iulian Antonescu a fost un "fiu risipitor" al acestui spațiu carpatic, pe care l-a iubit nespus și a pledat pentru temeiurile lui istorice în termeni de interculturalitate cu alte zone ale umanității. O mare forță de sugerare, dublată de o fantezie bogată, au făcut din el un interlocutor încântător, delicat și amabil, un orator înnăscut, care nu era pus mai deloc în dificultate de specificitatea unui moment. Poseda de la natură arta gradării verbului, a mânăuirii lui lesnicioase și elegante. Se exprima aparent ușor, dincolo de care, un auditor avizat putea să discearnă atenta culegere a cuvintelor și adevăratelor sensuri. Limbajul elevat, ostil automatismelor, i-a statornicit renumele de "bun vorbitor" și l-a supus solicitărilor multiple din partea colegilor mai vârstnici ori mai tineri, care cu siguranță i-au consumat mult din existență.

Probabil că, o anume estompă a timpului istoric a topit o parte din mulțimea faptelor concrete, la care am fost martoră pe parcursul a mai bine de două decenii, **dar am păstrat în memorie ideea adânc formată că el a salvat, pe această cale, multe din "complexele" tinerei noastre muzeologii.** Căci, în oricare din ipostazele în care l-am privi, aceea de sfetnic cultural sau istoric, el a reprezentat un anume tip de cadru didactic, de profesor fără să fi avut catedră în mod permanent, fiind universitar prea puțin timp din păcate și conferențiar binecuvântat cu o mare forță de transmitere.

Cunoscător al unor largi epoci de civilizație și cultură, a fost atras în dialectica acestor două elemente ale progresiei sociale și a investit curiozitate în valorile de etică ale mersului umanității. O anume aplicație spre romantism și-a pus amprenta asupra intervențiilor sale verbale, noblețea faptului istoric, elogiul acestuia, fiind acordat la istoricitatea actului real în termeni de submersie mai curând literară dar și riguros științifică. Nu i-a lipsit anvergura să o poată face și într-un fel și într-altul, dar structura lui intimă era prea artistic modelată spre a se lăsa

stăpânită numai de disciplina stoică a cercetătorului de șantier sau arhivă. Ceasornicul tensiunii sale lăuntrice bătea pe alte meridiane. Indicatoarele acestui ceas l-au ajutat să-și arhitecteze gândurile în echivalențe orchestrale imprevizibile, ca un creator vital preocupat de cadențe și de nuanțe armonice.

Potență intelectuală vie, Iulian Antonescu nu s-a lăsat copleșit de apatie nici atunci când împrejurările vieții i-au impus o penitență nemeritată. S-a comportat ca un cavaler al unui ordin umanist, tezaurizând la baza profesiei noastre de muzeografi, un mesaj, pe care, dacă îl interceptăm corect, ar trebui să îl traducem în termeni fundamentali de cooperare și înțelegere.

Poate că acum, într-un spațiu sacru, sufletul lui călătorește printre lumini galactice, încercând să capteze alte repere în lumea de dincolo de moarte. Omul trecător care a fost însă, și-a asumat un orizont terestru exprimat cu aproximație în cuvintele lui Lessing: "cea mai nobilă preocupare a omului este ... omul".

**Istoric de artă
Georgeta Peleanu**

Aici nu folosești
acest text te rog
să mi-l restituți.
Poate-i gădesc uneori
rost.

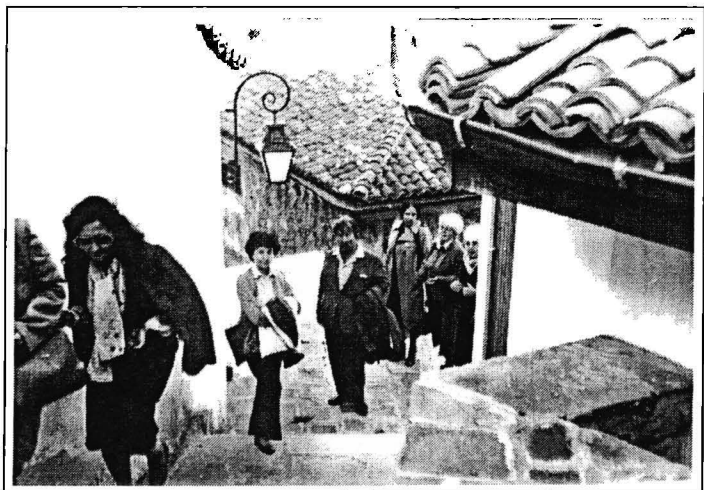

1981, în excursie, la Mănăstirea Boiana - Bulgaria, I. Antonescu, S. Acojocăriței și G. Peleanu

1981, în excursie în Bulgaria, în prim plan: E. Antonescu, I. Antonescu, D. Pungă, G. Peleanu

1981, excursia din Bulgaria, A. Lăzărescu, E. Antonescu, I. Antonescu, L. Tugearu, P. Glauber

NOTE BIOGRAFICE

26 iulie 1932 - S-a născut la Piatra Neamț, Iulian fiul colonelului Gheorghe Antonescu și al profesoarei Eugenia Antonescu.

1938-1942 - Studii elementare la Chișinău și Piatra Neamț.

1942-1950 - Strălucite studii liceale la Chișinău, Craiova și Piatra Neamț.

1951-1956 - Student al Facultății de istorie-Universitatea București- obține Diploma de merit și bunele aprecieri ale tuturor profesorilor săi.

aprilie 1957 - Este numit director al Muzeului Regional Bacău.

1957-1971 - Desfășoară o intensă activitate cultural-științifică și pedagogică la Bacău, contribuind la:

- crearea unei rețele de 15 instituții muzeale în regiune;

- raelizarea primelor cercetări arheologice de amploare în zonă și finanțarea mai multor șantiere arheologice din țară;

- editarea revistei "Carpica"-prima publicație de istorie și arheologie din regiune;

- realizarea unor cursuri unanim apreciate de istorie antică, modernă universală, limba și literatura latină, ca lector universitar la Institutul Pedagogic;

- organizarea Muzeului de științele naturii din Piatra Neamț, căruia îi donează propria casă.

- răspândirea științei și culturii prin mii de conferințe

1971 - Este numit director al Direcției Muzeelor- contribuie nemijlocit la înființarea, reorganizarea și modernizarea mai multor muzee din țară, la afirmarea istoriei și muzeografiei românești peste hotare; desfășoară o intensă activitate de cercetare științifică, publicistică și de conferențiar.

24 ianuarie 1991 - Se stinge din viață pe neașteptate, înainte de a împlini 59 de ani.

SUMAR

- Constantin Potângă**
Cuvânt înainte, p. 5-6
- Vasile Boroneanț**
Evocare, p. 7-13
- Iulian Crețu**
*Iulian Antonescu Omul -
Un om pentru eternitate,* p. 15-20
- Dumitru Almaș,**
*Eminent student al Facultății
de Istorie - București,* p. 21-26
- Panait I. Panait**
*Iulian Antonescu și muzeografia
românească,* p. 27-32
- Viorel Căpitanu**
*Primul director al Muzeului de
Istorie - Bacău,* p. 33-38
- Florin Constantiniu**
*Câteva dintre lecturile de
student ale lui Iulian Antonescu,* p. 39-42
- Constantin Buzdugan**
*Iulian Antonescu,
Spiritu enciclopedic și om de cultură,* p. 43-45
- Ioan Mîtreă**
Iulian Antonescu - Universitarul, p. 47-50

Victor Mitocaru <i>Profesorului Iulian Antonescu</i> <i>- In memoriam</i>	p. 51-53
Aurel Moldoveanu <i>În amintirea unui mare</i> <i>muzeograf, Iulian Antonescu,</i>	p. 55-60
Radu Ciuceanu <i>Om de înaltă ținută morală -</i> <i>Amintiri din întuneric ...</i>	p.61-63
Radu Cârnel <i>Iubitorul de poezie,</i>	p. 65-68
Iulian Antonescu <i>Traduceri din poezia medievală,</i>	p. 68-74
Jenică Ciută <i>Iulian Antonescu - Omul,</i>	p. 75-78
Georgeta Peleanu <i>Amintiri,</i>	p. 79-84
<i>Note biografice</i>	p. 85
<i>Sumar</i>	p. 87

